

ПОЛИТИКИН ЗАБАВНИК

50
ПАРА
(ДИНАРА)
1952

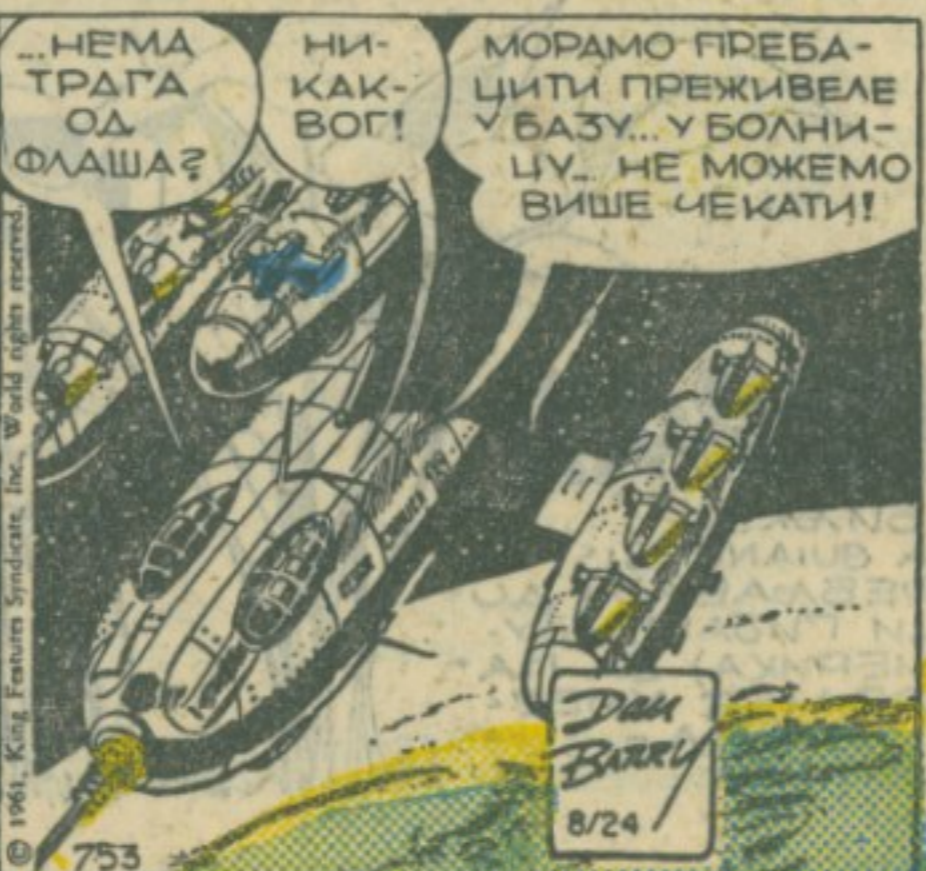

Година XXVII
Број 753
4. јун 1966.

ИЗЛАЗИ СУБОТОМ

Дан
BARRY

ФЛАШ ГОРДОН

КРОЗ БЕКОВЕ

ХЛЕБ НАСУШНИ
У 15. и 16. веку пекари у Немачкој који су продавали хлебове испод прописане тежине или га справљали од брашна лошег квалитета, кажњавани су веома строго. Одевене у празничка одела привезивали би их за срамне стубове, намазали катраном и смолом и тако везане оставили их дан и ноћ. Грађанима је било дозвољено да кажњенике гађају лошим хлебовима и трулим воћем.

ПОДУДАРНОСТ
Американец Хол открио је 1886. године електролитски метод за добијање алуминијума. То је био почетак индустрије алуминијума. Исте године тај исти метод открио је Француз Ерул који не само што није имао појма о Холовим истраживањима, већ никад није чуо за њега. Оба проналазача рођена су 1863. године и обојица су умрла 1914.

МЕХАНИЧКИ ГОЛУБ
Из старих хроника знамо да је још 354. године пре наше ере филозоф, политичар и математичар Архита из Тарента, у јужној Италији, пустио у ваздух „летећег механичког голуба“, прву летелицу чије је постојање историја забележила. Он је од папируса начинио облике голуба а испод њега причврстио запаљену уљану светиљку: летелица се одржала у ваздуху петнаест минута. Исти принцип — ваздух који загревањем постаје лакши — искористила су 2.000 година касније браћа Монголфије за свој балон.

тематичар Архита из Тарента, у јужној Италији, пустио у ваздух „летећег механичког голуба“, прву летелицу чије је постојање историја забележила. Он је од папируса начинио облике голуба а испод њега причврстио запаљену уљану светиљку: летелица се одржала у ваздуху петнаест минута. Исти принцип — ваздух који загревањем постаје лакши — искористила су 2.000 година касније браћа Монголфије за свој балон.

У ОВОМ БРОЈУ:

ХЕРОЈСКА ДРАМА НА БРОДУ „РАДЕЦКИ“
ИЗ ДРЕВНЕ МУДРОСТИ ХТЕО ВИХ ДА ЖИВИМ 150 ГОДИНА ПОСЛЕ КАНСКОГ ФЕСТИВАЛА ДОСТОЈНИ ЧУВЕЊА АНЕГДОТЕ ШАХ СПОРТ ПИСМА ЧИТАЛАЦА

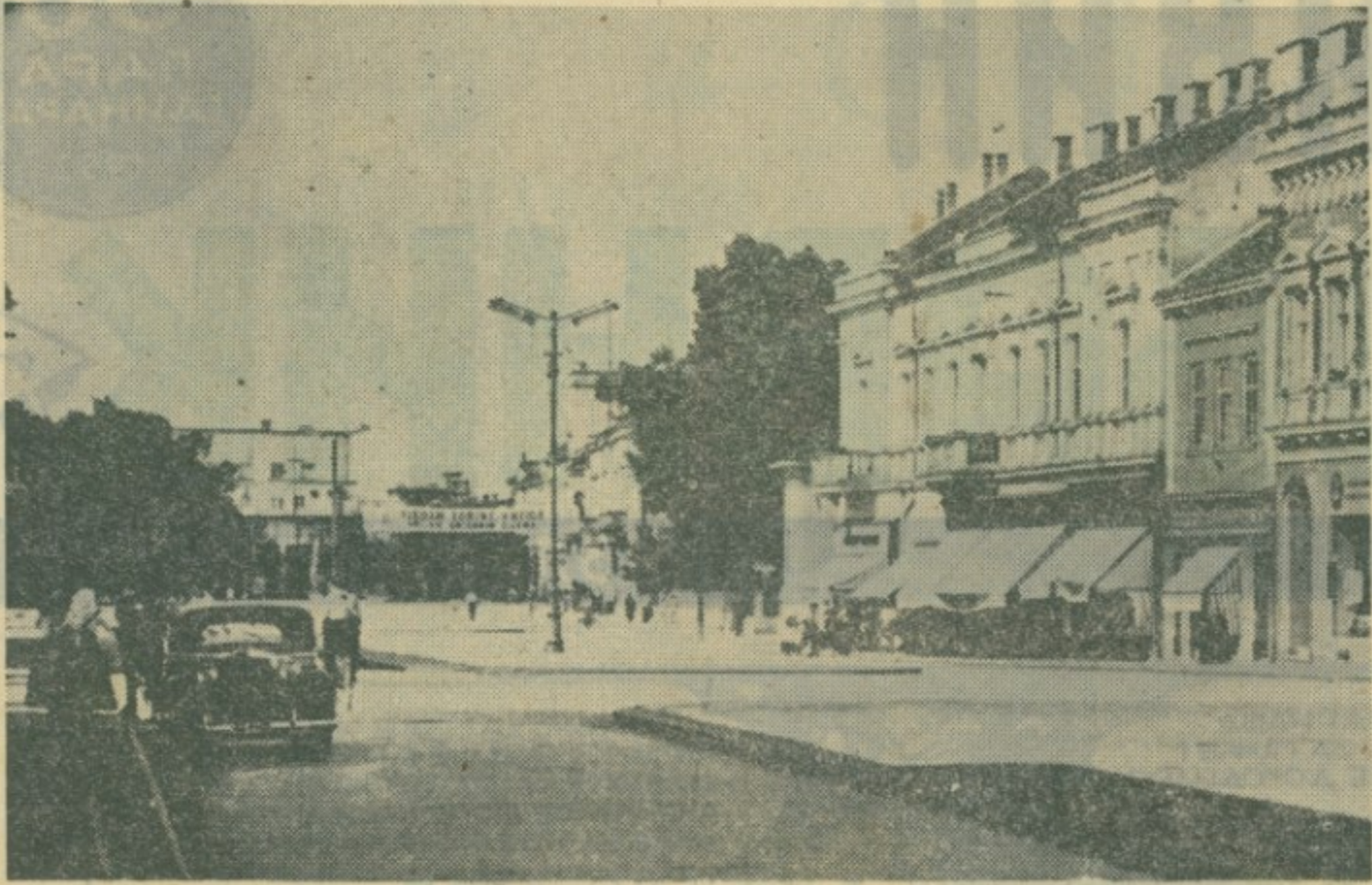
Кроз нашу
земљу

СЛАВОНСКИ БРОД

На месту где се данас налази Славонски Брод постојало је још у историјском добу насеље. У граду и његовој околини откривени су предмети из млађег каменог и бронзаног доба. У време Римљана ту се налазио њихов град Марсониа, који је био и важно пристаниште на Сави — између Сингидунума (Београда), Сирмиума (Сремске Митровице), Сисције (Сиска) и Адонауме (Врхнике) на онда за мање бродове пловној Љубљаници. Одатле, из Марсоние водио је копнени пут на север, ка Мурси (Осијеку). Словени су дошли у овај крај око 550. године. Они су, га, свакако, још тада назвали Брод, али се ово име први пут помиње 1244. године, када се налазило у поседу средњовековних феудалаца. Турци су владали Бродом од 1536. до 1688. године, кад га је ослободио Адам Зрински. Тада је он постао важно упориште на Сави против турских упада у Славонију; тврђава је поправљена, а само насеље опасно извидом.

У Броду се родио наш велики песник Бранко Радичевић. Између два рата овај град се истицао развијеним радничким покретом и био ондашњи центар есперантиста у нашој земљи. Град је дао велики број бораца у НОБ.

После ослобођења Славонски Брод се развио у велики индустријски центар. Међу значајним индустријским предузећима истиче се велика фабрика „Буро Баковић“, у којој се производе локомотиве, вагони и мостови.

ТРГ ПОВЕДЕ У ЦЕНТРУ СЛАВОНСКОГ БРОДА

СА СВИХ СТРАНА

У близини језера Ејр у Централној Аустралији нађен је комад метеорита од чистог никла тежак 116 килограма.

У немачким ауто-школама будући возачи мораће поред нормалног наставног програма — обуке вожења и познавања саобраћајних прописа — да заврше и течај о указивању прве помоћи.

Захваљујући једном новопронађеном хемијском средству стабљика пшенице остаће усправна све до жетве, неће полети ни после јаких киша и влаге. Овај хемијски производ зове се „синосел“ и пронађен је у Немачкој где га већ има у продаји.

У Енглеској се може добити специјална смеша помоћу које се стаклу додаје боја каква се

жели. После обичног прања, прозорима се враћа првобитна боја.

У Јапану је пронађена нова аутоматска машина малог формата која израђује чиноде: 60 милиона комада на час.

У последње време буре на Атлантику снажније су него што су икада биле у томе океану: таласи достигну висину и до 22 метра.

АНЕГДОТЕ

СТАРОСТ ТРЕБА ПОШТОВАТИ

Код Спартанаца је законима било осигурано да младићи поштују не само своје родитеље него и све старије. Њима су се са пута уклањали, са седишта се дизали и остајали мирни и пажљиви док би они пролазили. Сваки је старац могао слободно не само да опомиње све млађе и да их речима кажњава, него је била предложена и казна за онога ко ову дужност не би извршио: онај ко је пропустио да изгди преступника исто се тако кажњавао као да је сам агрешно.

Кад је у Атини некакав старац дошао у позориште да гледа игре, у великој гужви народа његови суграђани не дадоше му места. А кад је приступио младим Спартанцима, који су седели на својим местима као изасланици, сви се одмах дигоше и старцу међу собом место нађоше. Кад народ виде шта се дешава, поздраве то силним плескањем. А тада ће неки од оних изасланика:

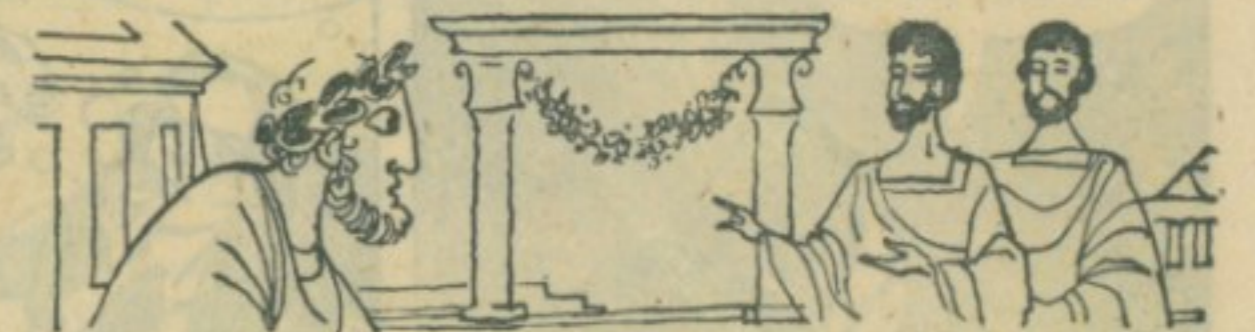
— Атињани знају шта је лепо и право, али неће то да чине.

ДВОСТРУКИ ПОБЕДНИК

Грци су оне који су у Олимпији побеђивали украшавали венцем од маслиновог лишћа. Философ Диоген сам је себе таквим венцем окитио не бојећи се казне. Тада су они који су били на челу ових игара рекли:

— За које дело си ту награду, чиничару, заслужио? Да ли за државу? Признај да ову награду не заслужујеш? Ономе ко призна обећавамо опроштај. Ти си заиста похвалу маслинова венца најмање заслужио!

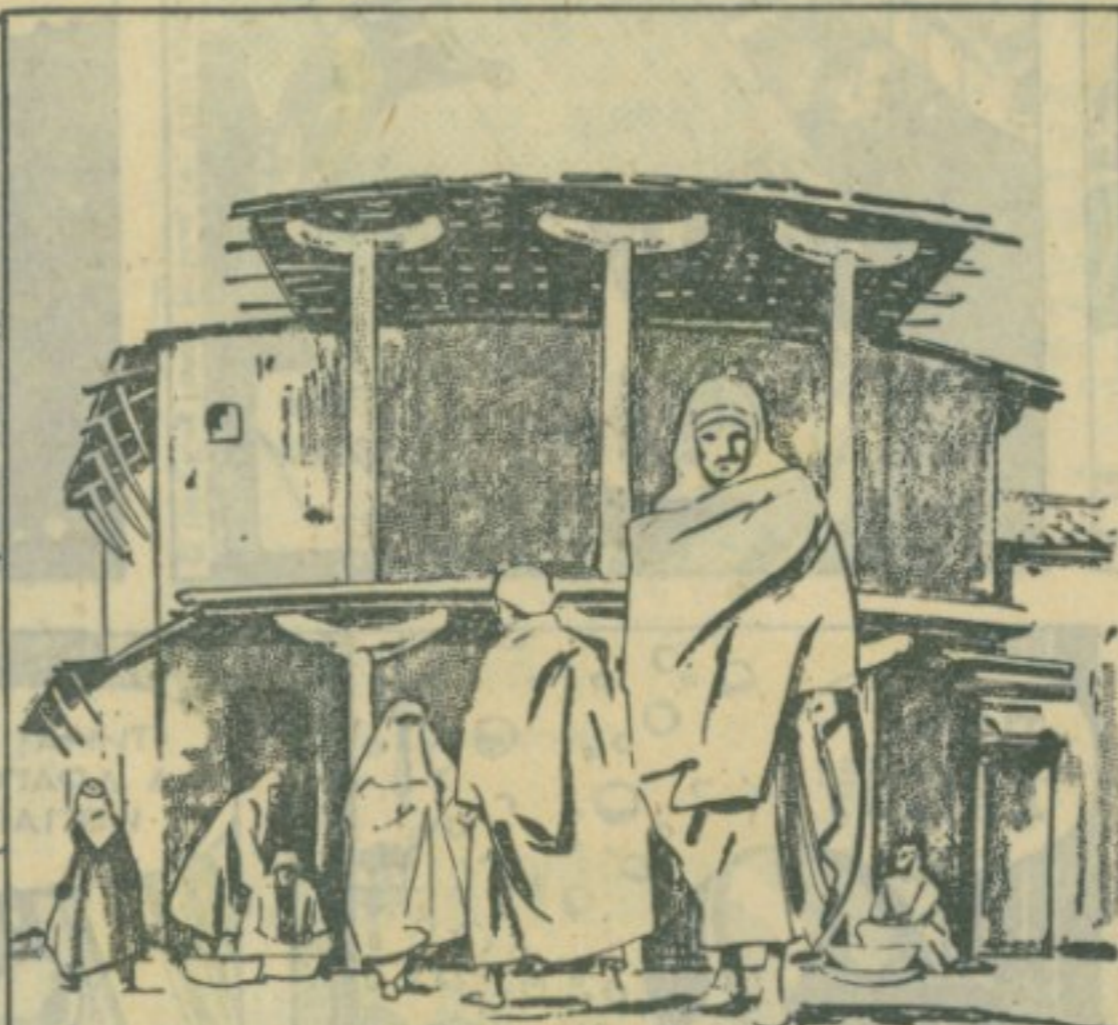
Диоген на то одговори:

— Зашто сте ми опроштај обећали не знам, јер мислим да нисам крив. Љубе сам непријатеље победио него ови атлетичари и него што ви мислите. Победио сам сиромаштво, жеље, гнев и мржњу. Зато чини ми се да нисам мањи победник.

Ripley's

Веровали или не!

МНОГЕ КУЋЕ У ЦЕБЕЛОРУ /АЛЖИР/
ПОДУПРТЕ СУ ШТАКАМА
ПОТПОРНЕ ДИРЕКТЕ. У ОБЛИКУ ШТАКА
„ЛАНЦИРАО“ ЈЕ НЕКИ ТЕСАР ИНВА-
ЛИД КОЈИ ЈЕ МОГАО ДА СТОЈИ
САМО УЗ ЊИХОВУ
ПОМОЋ

КАЖНА ЗА РАДОЖИЛНОСТ

У ПЛЕМЕНУ БУАРИКИ
КОЈЕ ЖИВИ НА ГИЛБЕР-
ТОВИМ ОСТРВЦИМА
ЖЕНУ КОЈА СЕ МЕ-
ША У ПОСЛОВЕ
НЕКЕ ДРУГЕ ПО-
РОДИЦЕ КАЖЊАВА
ОДВЕЋАЊЕМ МУЖ
ОДВЕЋАЊЕМ
НОСА

СУРОВА ВЛАДАРКА

ПРИНЦЕЗА СУМРУ (1756-1836)
КОЈА ЈЕ 66 ГОДИНА ВЛАДАЛА СИРАХАНОМ, У ИНДИЈИ,
УБИЈАЛА ЈЕ СВОЈЕ НЕПРИЈАТЕЉЕ НА ТАЈ НАЧИН
ШТО ИХ ЈЕ ЖИВЕ ЗАКОПАВАЛА У ЗЕМЉУ —
ЗАТИМ БИ НА ЊИХОВОМ ГРОВУ ПРОСТРЛА ФИЛИМ,
ИЗВАЛИЛА СЕ НА ЊЕГА И ПУШИЛА НА НАРГИЛЕ СВЕ ДОК
НЕ БИ БИЛА СИГУРНА ДА ЈЕ ЊЕНА ЖРТВА ИЗДАХНУЛА

ПСИ ЗА РЕКЛАМУ

У ФРАНЦУСКОЈ
У 19 ВЕКУ ПСИ СУ
ПОТРЕБАВАНИ КАО
ПОКРЕТНЕ РЕКЛАМ-
НЕ ТАБЛЕ

ШИРОКО ЛИШЌЕ

БИЛКЕ
RAVENALA GUIANENSIS
УПОТРЕБАВАЈУ ДУ-
МОРОЦИ ГИЈАНЕ (ЈУ-
ЖНА АМЕРИКА) ЗА ПА-
КОВАЊЕ УМЕС-
ТО ПА-
ПИРА

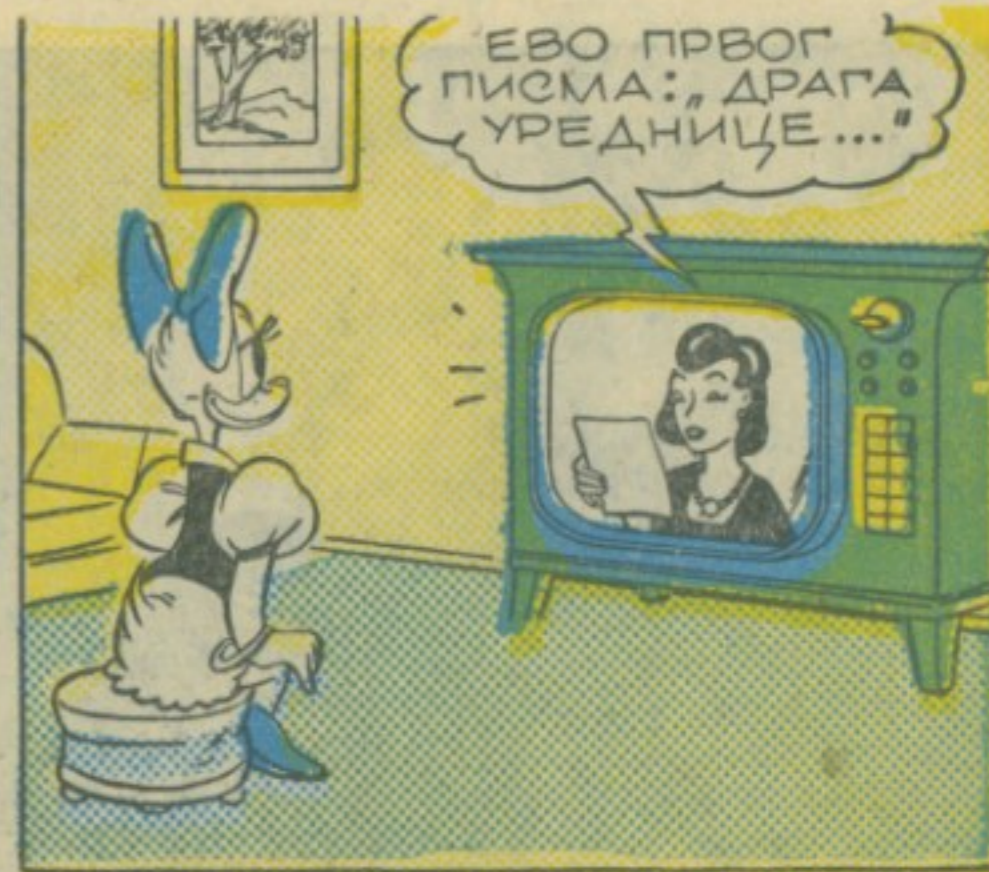
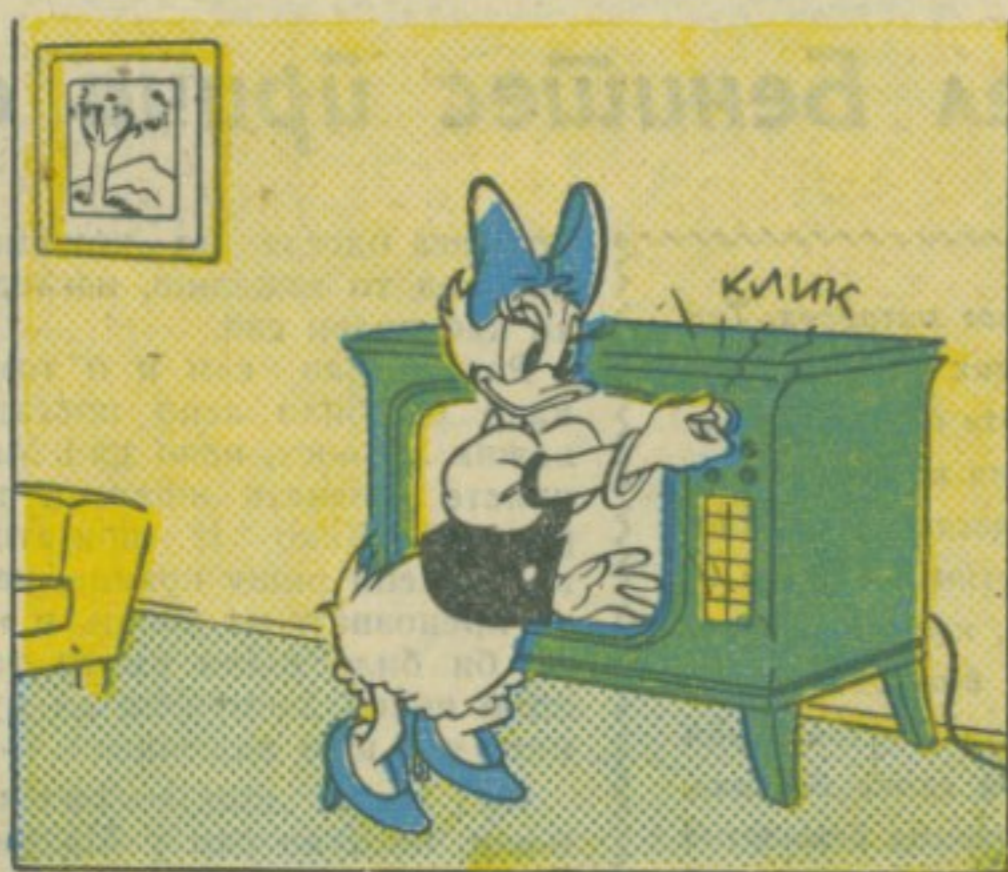
ЧОВЕЧЈЕ УВО

У СТВАРИ ЈЕ
МИНИЈАТУРНИ
КЛАВИР СА 10000
ЖИЦА И 3000
ЦЕКИЈА СПОЈЕ-
НИХ КАО КОД
ПРАВОГ
КЛАВИРА

WALT DISNEY

ПАЈА ПАТАК

СПОРТ

Аустралијски фудбал

Фудбалери Аустралије ни су ушли у финале светског првенства 1966. године и у томе нема ничег не обичног: просто, фудбал није популаран у Аустралији. Али покушајте то да кажете неком Аустралијанцу, нарочито тамо негде на југу и он ће сматрати да нешто с вама није у реду или ће вам пак, по саветовати да сачекате суботу.

А у суботу ћете већ на прилазима стадиону — видети ко лико сте погрешили у погледу непопуларности фудбала, а призор који ћете угледати на стадиону увериће вас у то потпуно. Видећете колико присталица има игра која под сећа на рагби, мада је у ствари више слична такозваном америчком фудбалу.

Ову игру, која је уз кенгуре особеност „Зеленог континента“, назвали су „аустралијски фудбал“. Око три милиона аустралијских навијача страствено воле свој „фудбал“ испољавајући при томе толико темперамента и за нос као, рецимо, Канађани када је реч о хокеју на леду. Многи инострани спортисти ауторитети, а да не говоримо о домаћини, не налазе у томе ништа необично. Тако је, на пример, некада чувени енглески фудбалер и играч крикета Фроу изјавио: „Аустралијска варијанта је најсавршенија форма фудбала која се икада дала замислити. То је атлетска игра за играче а за гледаоце најзубодљивија“.

Каква је то у ствари игра? Она се појавила у Аустралији половином прошлог века у време првих колониста. На почетку је то била мешавина фудбала, рагбија и реслинга, без чврсто утврђених

правила. Касније су двојица ентузијаста Вилис и Харисон написали прва правила.

Игралиште је дуго 137 до 182 м, а широко 109 до 155 м. Подељено је на пет једнаких

бодова. Ако лопта уђе између малог и великог директа или погађа дирек, добија се 1 бод.

Голови се постижу само у дарцем ногом, без обзира из

попречних зона. У сваку од њих се постављају по 3 играча из сваке екипе. Укупно у екипама има 18 играча. Три преостала играча могу да се крећу по целом игралишту. Фудбалери су према зонама подељени на одбрамбене играче, халфове, играче централне линије, полунападаче и нападаче. Циљ игре је да лопта (јајастог облика као у рагбију али нешто већа) погоди капију која се састоји из четири директа постављена један поред другог. Висина унутрашњих директа је 6,1 м, а одстојање између њих је 6,2 м. Крајњи директи су сасвим мали. Ако лопта никог није допала а и ушла је у „унутрашњу капију“, екипа добија 6

које зоне тако да је снага ударца одлучујућа. Већина фудбалера, нарочито оних који играју у вишим лигама, одликују се врло јаким ударцима са обе ноге. Ударци са 60 и више метара сматрају се са свим обични. Додавање лопте изводи се такође ногом, што захтева високу технику због тога што се играч мора одмах ослободити лопте. На предовање с лоптом дозвољено је само ако се лопта удара сваких неколико метара. Рукама се игра када се хватају високе лопте и када се лове противничка додавања, при чему овде велику улогу игра висина скока, као и добро постављање и други чисто „вратарски“ квалитети.

Аустралијски фудбал је тако рећи игра без „звиздука“. Овде нема правила као што су, на пример, офсајд или аут. Због тога игра од првог момента постаје ураганска и остаје таква без прекида држећи у сталној напетости и игриче и гледаоце. Игра се ставља кад је постигнут гол ако се крше техничка правила и ако се игра грубо. У принципу казнени ударци се до суђују за гурање с леђа, захватање противника за врат или испод колена, за обарање на земљу уз помоћ рвачких захвата. Али најчешће судији „не примећују“ добар део таквих прекршаја да не би чим прекидима успоравали темпо игре.

Оштрина која се граничи с грубошћу и жестоки окршаји су саставни део игре. Што су оштрије борбе, то су пунији трибине стадиона. Уосталом организатори фудбалских првенстава у Аустралији не могу се жалити на посету. Приходи од улазница су огромни. Па ипак и поред тога аустралијски фудбал није постао „бизнис“. Фудбалери се не сматрају професионалцима и утакмице се играју само суботом. Куповина и продаја играча строго су забрањене, али се за привлачење „звезда“ ипак користе методе као доде ла бољег стана или давање бољег запослења. Поред тога случајевни прелазења из клуба у клуб су доста ретки. Играчи за своју игру добијају довољну награду, ако не материјалну, а ово у сваком случају моралну.

Уређује: Паја Патак

Ква Ква

Утолико пре

Шила саобраћајач хоће да казни једну жену која је погрешно паркирала аутомобил. — Али, млади човече, зар ме се не сећате ја сам била ваша учитељица — поче жена да се правда.

— Могућно, могућно — рече Шила — У том случају 30 пута ћете написати ову реченицу: „Ја сам свој аутомобил паркирала погрешно“.

Дечја уста

— Тета Мацо, — каже Влаја најближој сусетки — посла ме тета Пата да нам позајмим ваше маказе. — Врло радо Влаја — а где су ваше? — Па, наше су код куће али не бисмо желели да их кваримо кад данас будемо поткресивали живу ограду.

Буквално схватио

Раја је једном отишао да посети свог болесног друга. Међутим, кад је отворио капију на његовом дворитишту, један велики нас-вучјак почео је страховито да лаје. Уто је из куће изишла и мајка болесног дечака. — Уједа ли овај ваш пас? — уплашено је запитало Раја.

— Па, не уједа оне које познаје... Мали Раја се тада уозбиљи и обраћајући се псу, рече: — Да се онда упознамо Ја сад Раја Патак и идем у основну школу.

— Да се онда упознамо Ја сад Раја Патак и идем у основну школу.

Снолажњив

Шила се запослио код неког адвоката коме је био потребан службеник који би истовремено обављао посао курира и секретара. Првог дана Шила је дошао рано у канцеларију, тачно у седам часова.

— Мило ми је што си вредан и тачан, младићу, — рече му послодавац. — А сад на посао. Потребан ми је број телефона Александра Шмита. Потражи га у именику, само брзо.

Четири сата касније адвокат потанио Шилу по рамену и иронично га запита: — Па, како напредује тражење?

— Одлично. Већ сам стигао до слова „М“ — озбиљно му одговори Шила.

Где је прашина

Попај каже Оливи која није ваш најуреднија домаћица: — Драга — где се дела она прашина с мог писаћег стола? Јуче сам на њој записао веома важан телефонски број.

Тореадор Мануел Бениџес прича о себи

Разјарени бик зауставио се испред самог матадора. Три пара бандериља, које су штрчале из његових пеном покривених бокова, причинишале су му страховите болове. Бик је жудео за осветом. Тореадор, нагло крочивши напред махнуо је мачем изнад главе бика. Гледаоци су поскакали са својих места. Две-три секунде човек и животиња, слиони се у једно, носили су се по арени. Изненада, као граната избачена унутравајућом снагом, човек је био одбачен и, одлетивши у страну, закотрљао се по арени. Настављајући свој трк с мачем заривеним у потиљак до самог балчака, бик је поново главу, поново подухватио роговима безживотно тело и поново га бацно на земљу. Арена се заорала од плескања — Бласко Ибањез: „Крвава арена“.

ХТЕО БИХ ДА ЖИВИМ 150 ГОДИНА

Одрпани малишан с вечно гладним очима веома је рано остао без оца и мајке. Најмлађи од петоро деце угледао је свет у Андалузији у мају 1936. године, када је у Шпанији почео грађански рат. Његове прља ве руке, које никад нису држале оловку, нису умеле да нашкарају ни слова. Дању је чувао туђе свиње, а ноћу је крао пилиће и поморанџе. Волео је да се ушуња у ограђен простор где су држани бикови одређени за „лос торо-рос“ — борбе с биковима. Ту је савладао азбуку тореадорске вештине, толико цењене у Шпанији, учећи на рукује мулетом, палицом на чијем се врху налази комадић црвене крпе. Када би га чувари ухватили на „месту преступа“, жестоко би га истукли. Губио је свест од болова и... поново се враћао међу бикове.

Данас је тај дечак најпознатији, најпоштованији човек у Шпанији. Већ неколико година сви шпански листови и радио-станице славе Мануела Вениџеса или, како га из милоште називају Шпанија, Кордовеса: „Кордовес — ураган, Кордовес — циклон, вихор, који све брише на свом путу“.

Њиме се одушевљавају богати и сиромашни, старци и младићи, неписмени и интелектуалци. Његова популарност заирачила је славу свих оста-

лих шпанских тореадора. Његово име налази се на боцама с најбољим шпанским вином; кафане и ресторани носе његово име. Филмови у којима је играо учинили су га милионером. Мишињаво тело овог „идола“ који с мучком сриче слова, изобразано је оживљенима. Јединама ок личи на Цемса Дина, другима на Френка Синатру. У ствари он највише личи на зидара, на све оне чија су ветром шибана лица изобразана борама у којима се увек крију остаци прашине и цемента. Да, њему та професија није страна. Мануел је био зидар када је, умирући од глади, одлучио да емигрира у Француску.

Овај млади тореадор, попу легенда, полувеза, има данас десетак посета, стотине бикова, шест аутомобила и приватан авион. Плаћају му око хиљаду долара за сваког убијеног бика — а у свакој кориди он их убије просечно шест. На Кордовесовом „рабочу“ има на стотине убијених бикова. Истовремено, овај национални херој Шпаније једва да зна да у Енглеској на престолу седи краљица и да се Земља окреће око Сунца. Његов хоризонт не прелази границе Шпаније и Мексика, земље о којој не зна ништа друго сем да у њој има арена и борби с биковима. Остали свет, све земље где нема бикова, пред-

стављају за њега пустињу, ненастану и мртву. Своје незнање Кордовес осећа као болну, осетљиву рану по којој понекад пркосно чепрка сећањима на своје убого детињство.

Потресну историју његовог живота нико не би могао боље и сликовитије да исприча од њега самог. Италијанска књижевница Оријана Палачи, која је о Кордовесу написала књигу, запитала га је једном: „Зашто си постао тореадор, Мануеле?“

„Кад си сиромашан, кад си гладан свега а не само хлеба, онда постајеш тореадор да би престао да будеш сиромашан. Отац ми је умро кад сам имао годину дана. Нешто касније умрла ми је и мајка. Нас, деце, било је петоро. Моју браћу узели су рођаци. Ја сам остао да живим с бабом. Морао сам да радим у пољу. Да чувам туђе свиње. Вечно сам био гладан, а кад је неко млади и гладан, могућност да се може купити цео комад правог сира, па да се

од њега одсече по комадић кад год те зажелиш, изгледа ти као прави сан.

Размишљао сам и о томе како би било лепо постати важна личност, неко као Манолете (познати шпански тореадор). Како је пријатно кад о теби пишу новине, кад те препознају на улици, и како би било фино имати толико новца да можеш да купиш све што зажелиш.

Кад ми је дођио рад на њиви, побегао сам у Мадрид и постао надничар. Прихватио сам се свакојаких послова. Тридесет пезета на дан за девет часова рада. Остајало ми је једна нешто више од једног дуроа (ситан новчић), а за то чак нисам могао ни до куће да дођем. Преостао ми је једино да путујем на крову вагона.

Знасте ли шта је то? Прво се попнеш на кров вагона, тачније речено освајаш га на јуриш, а затим се агуриш: ветар ти дува у лице, страх ти се крије за леђима. О, ти дуги друмови Шпаније! Хладни друмови на којима те непрекидно прогони жеља за храном и сном.

Ја сам спавао сањајући о биковима и о борбама с биковима.

Данас радим много, веома много. Кориде, путовања, пре говори, одгајивање бикова — све то одузима веома много времена. Сад играм и у филмовима и када се вратим кући — кућа је пуна људи. Никад нисам сам. Сада ме воле, одушевљавају се са мном. А било је време када су ме јурили жандарми, судије ме окривљавале за све грехе овог света, газде одбијале да ми исплате зараду, а свети они претили свим адским мукама.

Не могу рећи да нисам упознао затворе. Колико ми се

пута догодило да изађем из куће празна стомака. Пунио сам га чиме сам стигао: нарицама, хлебом, кромпиром. Да, кроа сам. Био сам гладан а требало је нахранити још и две сестрице. Зар је то краћа?

Зна ли ко шта значи борити се с првим биком у животу, с биком коме такав су срет никако није први? То је као да се голорук бориш с не пријатељем наоружаним с два јагана. У почетку ми је прва победа била као убиство. Затим их је било све више. Све док моје занимање није заиста постало крваво. Да, ја се купам у крви и сам је проливам. Тако сам се учинио животу између ветра и веза, између ноћи и зиме.

А зашто плачем док убијам бика? Жао ми је да гледам како умире животиња и да сам свестан да је то убијам ја, човек који никад није могао ни пиле да убије. Али, публика жели да је убијем, она захтева да убијам. Ко он да стварно убија? Ко?

Имам ли снова? Ја не волим опасност ради опасности и не схватам оне који у жељи за јаким узбуђењима скачу помоћу падобрана. Али што се тиче спутника то је нешто сасвим друго. Желео бих да полетим у космос. Верујем да бих могао да будем космонаут. Нека сви знају: прави тореадор не заостаје по храбрости иза космонаута.

Свакако, осећам страх као и сваки други човек. Није тачно да се ја смејем у арени. То је само маска и то никако не значи да се не бојим. Није то лако: видети два ножа уперена на тебе и знати да ти носе смрт. Погрешно само за један сантиметар — и све ћеш изгубити. А ја волим живот и желео бих да живим 150 година...

Уложне књижице његов хоби

За власника највећег броја штедних књижица на свету сматра се Хајнц Рифман, службеник, фабричког гвожђа у Гилхаузу, градњу у Доњој Саксонији. Он има 150 штедних књижица разних новчаних установа у свим крајевима света! Између осталих и књижицу банке у Хонингесвегу на Нордкапу, највернијој тачки света као и банке у Санта Крузу и Мачили.

И поре, оволиког броја уложних књижица, Рифман је богаташ. Скупљања уложних књижица његов је „хоби“ од пре годину дана. Тада је почео да пише готово свим банкама у свету молбе да му пошаљу штедну књижицу са улогом од једне марке. Рифманову збирку употпуњавају касице, које су му банке послале уз штедне књижице.

Друштво „Санчо Панса“

У Шпанији је основано друштво „Санчо Панса“. У њега могу да се учлане лица која испуњавају ове услове: да су прочитали „Дон Ки-

хота“, да им тежина тела достиже најмање сто килограма, да су вични јахачи на магарцу и на коњу — да су при добром апетиту.

АКУСТИКА И КРИНОЛИНЕ

Марк Твен је једном предложио да се одјек искористи као будилник. Намеравао је да пре но што увече легне вичне у правцу планина далеко на хоризонту: „Марк време је за устајање!“ Звук његовог гласа путовао би до планина, одбио се од њих и у зору се вратио. Идеја је оштроумна али зар треба доказивати да се може искористити само — у хумористичној причи.

Јачина људског гласа смањује се тако да већ на првом километру ухо не може више да разликује речи јер ваздух упија звукове. Стручњаци тврде да говорни апарат ради максималном јачином кад човек кричи обузет страхом. Ипак, чак кад би Твен не како успео да сваке вечери страховито уплаши сам себе пре но што „навије“ свој будилник, то му не би много помогло.

Одјек је веома једноставна појава чија се суштина може објаснити и детету. Па ипак, приликом одбијања звука понекад се догађају занимљиве ствари.

Зими, кад снег престане да пада, одјек се не чује или се чује сасвим слабо јер свеж, тек напав снег добро упија звук.

Уколико је већи угао под којим звучни таласи падају на преграду, утолико је већа снага одбијеног звука. При углу већем од 85% звук се може одбити чак и од границе магле. У једном летњем отвореном позоришту у Лос Ангелесу, за време једне представе настао је један ехо и то због магле која се надвила над градом. Ехо се јављао две секунде после директног говора и сметао је и

публици и глумцима. Кад се магла дигла, нестало је и еха.

Када се одјек чује само једном, кажемо да је то порст ехо. Ако две или више површина одбијају звук по неколико пута, настаје вишеструки ехо. Двеста педесет километара северно од сибирског града Кириенска река Лена протиче између стрмих обала високих 150 до 200 метара. На том месту Лена је широка око 250 метара. Звук једног једног пуцања понавља се ту до сто пута, тако да

се добија утисак учестане паљбе, док се крик и звук звона понове десетак пута. Ако претпоставимо да човек у једном секунду може да изброји два до три ехо-сигнала, то се онда сто одјека једног пуцања чују 30 до 50 секунди.

До другог светског рата у двористици виле Симонете у Милану при погодним условима одјек револверског хица понављао се до 60 пута. За време рата вила је била јако оштећена. Данас је тамо остао ло свега неколико места (зидови од цигала високи 1,5 метар постављени паралелно један према другом на растојањима од по 34 метра, где

може да се чује петоструки ехо.

Код чувене стене Лорелаја на Рајни где растојање између стрмих обала од којих се звук одбија износи 280 метара, ехо револверског пуцања понови се обично три до четири пута. Понекад, у тихе вечерње часове, када нема других шума, ехо одјекове 17, па и 20 пута.

У Храму неба у Пекингу постоји висок каменити зид који претенасто опасује здање. Звук се одбија од угнутих делова зида тако да се обично шапат јасно може чути на растојању од 80 метара.

Концертне дворане издају се тако да се што боље ускладе изворни звуци и њихов одјек. На акустичност једне дворане утичу многи чиниоци. Поједини стручњаци толико су савладали вештину оцењивања акустичности дворана да могу затворених очију да одреде да ли је нека сала испуњена женама или мушкарцима. Наиме, због својих китњастих хаљина и фризура жене у већој мери „упијају“ звуке но мушкарци, тако да је време ревербрације (одбијање звучних таласа) знатно краће.

Једном се догодило занимљив случај. У једној оперској сали, где су се раније и говор и музика одлично чули са сваког места наједном се акустичност погоршала. Стручњацима је требало прилично времена да би открили разлог. А он је био заиста необичан: жене су од хаљина с кринолинама прешле на уску, једноставнију одећу. Инженери су били приморани да акустична својства сале измене и прилагоде их новој женској моди.

БОЉЕ У ДРУШТВУ

Откад су уведени заједнички обеди, расположење у болници Сен Питер у Черстеју — грофовија Среј у Енглеској — сваким даном је боље. Ова околност је, изгледа, допринела да се болесници осећају као код куће, у кругу своје породице и убрзала њихово оздрављење.

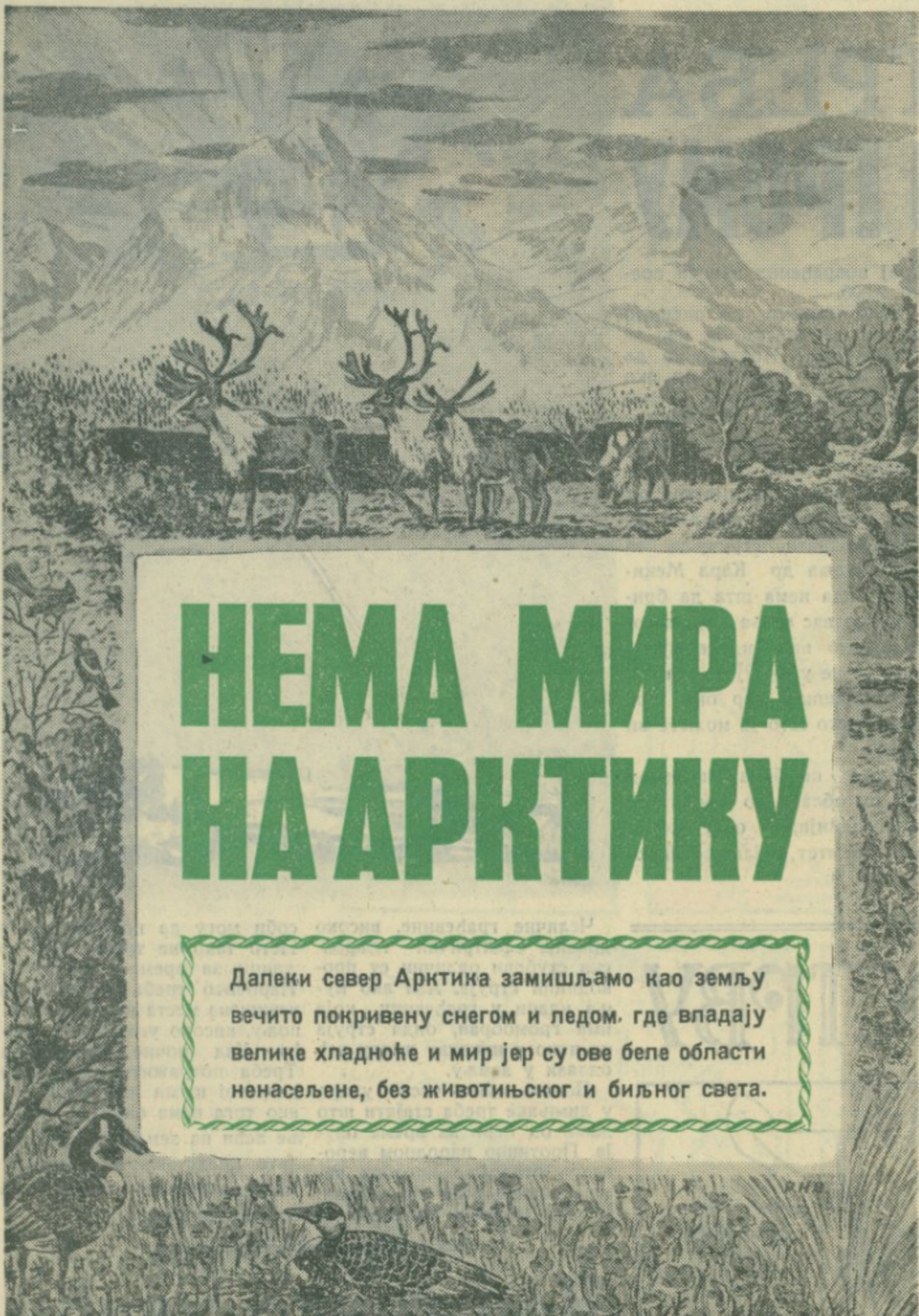
ЗА СВАКОГ ПУТНИКА

У авионима ваздухопловне компаније „Ер Франс“ уводи се новина: минијатурни грамофон за сваког путника. Избор плоче по жељи, а да не би били узнемиравани остали, музика се слуша кроз слушнице.

РОБОТ-ТЕНИСЕР

Кад енглески шампион у стоном тенису Денис Нил вежба, као противник му служи — робот, који с невероватном тачношћу одговара на нападе и прилагођава се сваком стилу којим играч сервира лоптицу. Робот је шведски изум.

НЕМА МИРА НА АРКТИКУ

Далеки север Арктика замишљамо као земљу вечито покривену снегом и ледом, где владају велике хладноће и мир јер су ове беле области ненасељене, без животињског и биљног света.

Међутим, то је велика заблуда. У многим пределима Арктика пада мање снега, него, рецимо, у Чикагу. Велики део Арктика је без снега, највећи део године. Исто тако постоје заблуде што се тиче хладноће у овом крају Земљине кугле. Јер, има места ван поларног круга која су далеко хладнија од оних у кругу. Тако, на пример, температура у Досону, једној варошици северозападне Канаде, температура често достиже зими минус 65 степени Целзијусових док је на Хершелском острву, које се налази неколико стотина километара северније у просеку далеко блажа. Звучи чудно да су зиме хладније уколико се иде на југ од Северног пола. На Арктику зиме нису тако хладне како се верује, захваљујући топлој води Голфске струје, која пролази кроз воде самог Арктика. Топла вода ове струје игра улогу динамовског радијатора који температуру на Арктику чини подношљивијом. Тако на Исланду, чији се северни део налази у поларном кругу, захваљујући Голфској струји температура није од врућине која се пела

преко 34 степена у току лета, него зими од хладноће. Инте ресатно је да тамо ни ноћи нису хладне као у пустињи јер сунце на Арктику и не залази. Истина, на њему лето траје само по шест недеља, али је за то време веома топло.

Лети: и до 35 степени изнад нуле

Мало ко зна да на Арктику лета могу да буду веома топла. Тако се, на пример, у месту Форт Јукону на Аљасци, које се налази у поларном кругу, температура лети пелне и преко 35 степени Целзијусових. Истраживачи који су се пре три године налазили око сто километара северно од поларног круга кажу да су патили више од врућине која се пела

преко 34 степена у току лета, него зими од хладноће. Инте ресатно је да тамо ни ноћи нису хладне као у пустињи јер сунце на Арктику и не залази. Истина, на њему лето траје само по шест недеља, али је за то време веома топло.

120 врста биљака

Исто тако погрешно је веровање да на Арктику нема растиња. До сада је тамо пронађено око 120 разних врста биљака. Траве има у изобиљу и честа је слика стада карликуа које пасе. Хиљаде поларних вукова и лисица (белих и плавих) стални су пратиоци карликуа. Највећи део ових животиња остаје на Арктику и преко зиме.

Неке птице и зимују

Стални су становници Арктика исто тако неке врсте сова, јастребова, па онда галебови, гуске, лабудови, ждралови и патке. Неке од ових птица селе се у јесен, али многе остају тамо и преко зиме. У водама Арктика живе бројне биљке и животиње, као и у водама других океана.

Све бруји од гласова и звукова

На Арктику не влада мир, бар не лети. Ваздух је испуњен зујањем разних инсеката, гакањем и крештањем птица, нарочито ноћу. Завијање вукова се тамо чује као и на сваком другом месту на свету где ти разбојници живе. Пуцање леда се придружује свој тој ларми тако да цела околина бруји од разноврсних звукова и гласова.

Тији-ћи плоча

Најтраженија грамофонска плоча у Совјетском Савезу неће донети ни динара хонорара певачима чији су гласови одушевљени хиљаде и хиљаде слушалаца. Било је потребно неколико месеци стрпљења да плоча буде снимљена. Јер, на њој су гласови сибирских птица снимани помоћу микрофона добро сакривених по шумама и тајгама. Зебе, дроздови, граци, вране, копци и други представници птичјег света Азије дали су своје „изјаве“ за плочу коју су купци назвали „Тији-ћи плоча“.

ОБАВЕШТЕЊЕ

Уредништво „Политикиног забавника“ ставља до бија писма у којима нас читаоци моле да објављујемо разне написе који им служе као допунско градиво.

Уредништво моли управе основних школа на селу у свим нашим републикама да га обавесте колико се у школи купује „Политикин Забавник“ и колико га ученика чита као допунско градиво.

Молимо управе основних школа са села да дају следеће податке:

1. назив и адресу школе,
2. број ученика који читају и користе као градиво „Политикин Забавник“.

Извештај је потребно оверити потписом и штамбиљом.

Извештај треба послати на следећу адресу: Уредништво „Политикиног Забавника“, Београд, Цетињска број 1.

Тридесет школа из села са највећим бројем ђака који читају „Политикин Забавник“ добиће веома лепе, корисне и практичне поклоне о чему ће бити обавештени у листу по завршеном конкурс.

Извештаје о броју читалаца и обиму коришћења штива „Политикиног Забавника“ у настави примамо закључно до 10. јуна 1966. године (важи датум поштанског жига).

ПЛОВЕЋА ФАБРИКА

Све бржи развој технике и индустријализације довео је до тога да се данас многи послови обављају готово потпуно аутоматски. Као пример за то често се наводи пола у шали пола у збиљи овај податак: данас у модерно опремљену кланицу на једна врата улазе свиње а на друга излазе — конзерве.

Аутоматизација је освојила не само копно већ и море. То најбоље показују примери са рибарским бродовима — фабрикама на којима се риба одмах после улова припрема за конзервацију а не чека као раније да буде пренета у творницу на копно.

Совјетски рибарски брод-конзерватор „Наталија-Ковхова“, саграђен у Сент Назеру у Француској и недавно поринут у море, представља најмодернију и највећу пловућу фабрику сардина, харинги и ослића на свету. Брод је дуг 128 метара и тако је опремљен да може да остане и више недеља на мору. Захваљујући брзини од 14 чворова на час он од своје мати-

чне луке Севастопоља може да стигне и до најудаљенијих рибарских места.

На броду има укупно 230 људи, од којих су 160 радници и раднице упуслени на конзервацију рибе. Поред посаде ту је и лекарска екипа са хирургом. После завршеног посла посади и радницима стоји на располагању библиотека, биоскопска сала, клуб са телевизором и простором за игру.

Са овако модерно опремљеним рибарским бродом као што је „Наталија“ не лови се више на срећу. Помоћу специјалних апарата откривају се јата риба као и правац којим се она крећу. Тек тада брод полази у лов, хвата у мреже највећи део ових риба и ланчаним путем их преноси из одељка у одељак, све док смештене у лимене кутије не буду поређане у дрвене сандуке спремне за искрцавање у првој луци.

Стручњаци су на овом броду предвидели и специјалне уређаје за прерађивање морске воде у лед у случају да улов буде већи од расположивих капацитета.

КОНТРАБАС

Пре више од 250 година контрабас се представио публици у Париској опери. Колико је инструмент тада био стар, тешко се може утврдити. Зна се да је изграђен крајем 16. столећа али ко га је први начинио и кад је први пут zazвучао, не зна се поуздано. Претпоставља се да, као и други дувачки инструмент, потиче из италијанске радионице. На то нас наводи и његово право име: контравиолина.

О његовом постанку музички лексикон бележи: „Контрабас се појавио као нормална последица развоја инструменталне музике пошто су већа звучна дела захтевала дубљу основу тона него што ју је могло дати виолончело“.

Супротно другим гудачким инструментима који су до данас задржали свој првобитни облик, контрабас је у току свог постојања стално приређивао изненађења. Док је у Паризу у време Луја XIV слушаоце запањивао контрабас од два метра, у бароку је овај инструмент добио други об-

Највећи у дувачком оркестру — контрабас, или контравиолина, има и најдубљи тон од свих инструмената.

лик. У 18. столећу у епохи претераних украса грађени су контрабаси и од два и по метра. У 19. столећу контрабас је наставио овај развој и тад је наставио стајао „октобас“. Овај инструмент тукао је све рекорде: изгледао је као слон у кругу других инструмената. „Октобас“ је био висок тачно четири метра! Онај ко је на њему свирао морао је да притиска седам педала да би могао да изађе на крај са жицама. Захвати руком, помоћу којих се нормално жице једног инструмента скраћују да би се тон променио, овде су били замењени полугама. Те полуге, које су се налазиле на дну инструмента, покретао је свирач ногама. Али, овај цин био је више оптичка него акустичка сензација. Наше време зна само још за „нормалан“ контрабас у класичном

оркестру какав је приказан пре више од 250 година у Паризу. Он је висок два метра и има, као и остали гудачки инструменти, четири жице од којих најдубља има пречник готово као прст. У оркестру је заступљено шест до осам контрабаса који свирају исте ноте као и виолончело — само једну октаву ти осам тонова ниже.

Контрабас има улогу да оркестру да пуноћу тона. Без контрабаса музика звучи празно. Уз то дубоки тонови стварају основу на којој се светлији инструменти много боље истичу. Као солисти контрабасисти не наступају у концертној сали. Али зато је овај инструмент заступљен и истакнут у опери. Као што је директор Париске опере пре више од два и по века рекао, контрабас може да тутњи, завија, јечи, да при-

УЧЕНИЦИ СЕ НЕ МОГУ ПОСВЕТИТИ КОНТРАБАСУ ПРЕ 13. ГОДИНЕ. ТЕК У ТОМ ДОВУ СУ РУКЕ ДОВОЉНО ДУГЕ ДА МОГУ ДА ХВАТАЈУ ЖИЦЕ.

каже и буру. Тако у Вердијевој опери „Отело“ контрабаси изражавају душевно стање главног јунака кад мучен љубомором ступа у Дездемонину спаваћу собу.

Уочи првог светског рата контрабас је нашао своје место и у америчкој цез музици. У црначким оркестрима у јужним државама он је потиснуо трубу. Али у то време се у цез оркестрима на контрабасу још свирало гудалом. Према једној причи ветерана цеза из Њу Орлеанса „кидање“ жица на контрабасу пронађено је случајно. У својој књизи о цезу Јоаким Ернст Беренд каже: „Бил Џонсон је организовао 1911. оригиналан креолски цез оркестар. Бил је свирао у контрабасу. Док је једном наступио са оркестром, пукло му је гудало. После тога морао је прстима да „кида“ жице на свом контрабасу. Изгледа да је то дејство било у тој мери ново и интересантно да се отада у цез музици у контрабас свира само „кидање“ жица, пицикато.

Данас је контрабас добио још један облик. Цез музичарима био је сувише компликован за руковање па су га заменили електричним који је велик отприлике као електрична гитара.

Најсигурнија температура

Један пензионисани учитељ прихватио је у интересу науке да путујући авионом из Енглеске у Канаду пренесе на свом телу 500 пчелињих ларви! Овим европским пчелама професор Таусенд са универзитета у Гилфу намерава да оплемени канадски род пчела. Пошто је за одржавање

ларви потребна телесна температура, било је најсигурније да оне буду пренесене у омотима припитијеним људско тело. Професор Таусенд се нада да ће укрштањем до бити нову врсту пчела које ће бити питомије и са слабијим нагибом за летење на велике даљине.

Симфонија природе

Ј. Седстрем, 26-годишњи Шведанин компоновао је „Симфонију природе“. За то су му послужили „природни звуци“: певање птица, жујање ветар, бука морских таласа и другим. За осам годи-

на прикупио је 26.000 оваквих и других сличних гласова. Од појединих ставова оваквих звукова саставио је и магнетофонски снимко једну без сумње занимљиву музику.

ШТА ТРЕБА ЗНАТИ О ГРОМУ

Гром никада не удара два пута у исто место, каже једна стара пословица. Међутим, није тешко доказати да то није истина. Тако је, на пример, само у току једног дана 1964. године гром ударио 15 пута у највишу зграду на свету Емпајер Стејт Билдинг у Њујорку. Има још много других примера да је гром ударио у исто место више пута.

Рекли смо да је гром ударио а и то је погрешно јер не удара гром већ муња. Муња је електрично пражњење које иде од облака ка земљи док је гром у ствари само звук који се том приликом чује.

Муње, односно, како смо уочијали да кажемо, громова изазивају велике штете широм света: тако они проузрокују само у САД 20% пожара који уништавају огромне комплексе шума. Сем тога, најмање 500 лица сваке године страда од грома док

број повређених износи преко 2.000.

Како можемо да оценимо колико је далеко од нас ударио гром? Познато је да звук путује брзином од око 300 метара у секунди. Према томе кад чујете грмљавину 20 секунди после севања муње, то значи да је гром ударио око 6 километара од вас. „Ако чујете грмљавину, каже познати стручњак за ова питања др Карл Мекишон, онда нема шта да бринете јер вас муња није погодила, ако пак видите муње, опет се не узбуђујте: она вас је промашила јер она пре удари него што је можете видети“.

Муња не бира најкраћи пут од облака до земље већ најпогоднији, тј. онај којим електрицитет најлакше про-

МУМИН НА ПУСТОМ ОСТРВУ

Челичне грађевине, високо дрвеће, електрични телефонски стубови одлични су проводници струје. Али ако муња удари у грађевину која има громобран, онда струја не наноси никакву штету већ одлази у земљу.

Пошто муња често удара у димњаке треба стајати што даље од пећи за време олуја. Противно народном веровању, отварање прозора нема никакве везе са громом. Велики метални предмети у

соби могу да привуку муњу Исто тако не треба бити на улици за време грмљавина. Нарочито треба избегавати узвишена места на отвореном пољу, високо усамљено дрвеће. Кад почне грмљавина Треба потражити склониште у густој шуми или пећини а ако тога нема онда је најбоље лећи на земљу јер док стојите представљате одличну metu за гром — прави стуб за електрицитет.

Вештачко цвеће кроз векове

Вештачко цвеће није никаква новост у данашњој индустрији украса, јер су још Египћанке око 3.000-те године пре наше ере њиме украшавале своје хаљине и изванредно вешто умеле да га израђују. Према Плинију, Грциње су ту вештину од њих научиле. У старом Риму израђивало се намирисано цвеће од папирусове коре или шарене свиле. Римљанке су брижљиво одабирале цвеће у складу са хаљином. У ста-

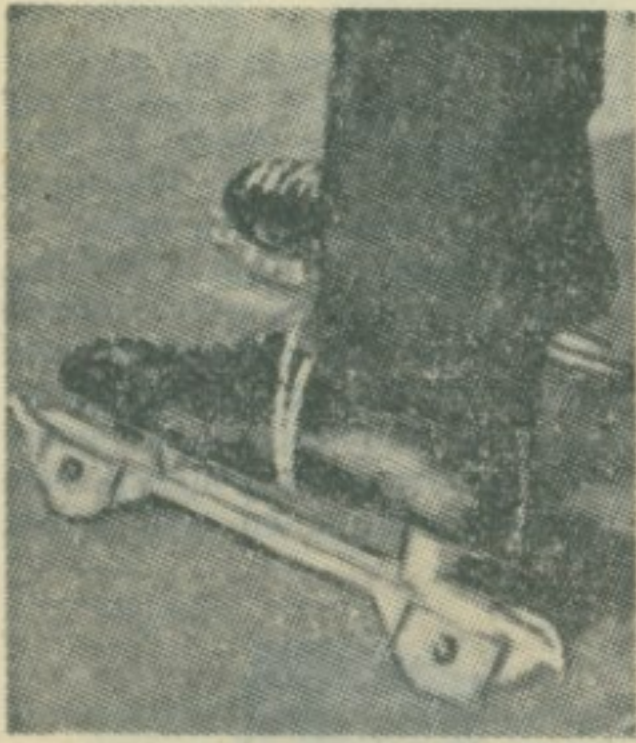
рој Кини израђивало се вештачко цвеће од делова биљки, ситних птичјих пера и сјајне свиле. У средњем веку вештачко цвеће се углавном израђивало у манастирима и понајвише употребљавало за украшавање олтара. Шпанија и Италија су се нарочито истакле у изради цвећа. Када је у 15. веку ова вештина продрла у Француску, центри ручне израде били су Париз и Лион. Крајем 18. века у Швајцарској је пронађена машина која је омогућавала бржи рад и могла да исече одједном осам цветних листића. Тада је положен темељ индустрији украса од цвећа.

Током векова цвеће се правило од свиле, штофа и перја; једно време употребљавао се чак и порцулан и стакло. Јувелири су правили цве-

ће од племенитих метала, камења и бисера. Крајем прошлог века и други шалови од нојевог перја, због свога змијастог облика названи „боа“, нису прављени само од крзна него и од вештачког цвећа начињеног од свиле.

ЦВЕЋЕ И ПЕРЈЕ КАО УКРАС НА ШЕШИРИМА ПРЕ СТО ГОДИНА — ПАРИСКА МОДА 1886.

Клизалиште од пластичне масе

У Холандији је отворено клизалиште које се разликује од досадашњих. Оно није прекривено ледом већ пластичним материјалом и има двоструку предност над класичним: по њему се може клизати и зими и лети, а осим тога издаци око његовог одржавања су веома мали. Једина незгода: клизачке су са точковима од каучука, један је напред, један позади.

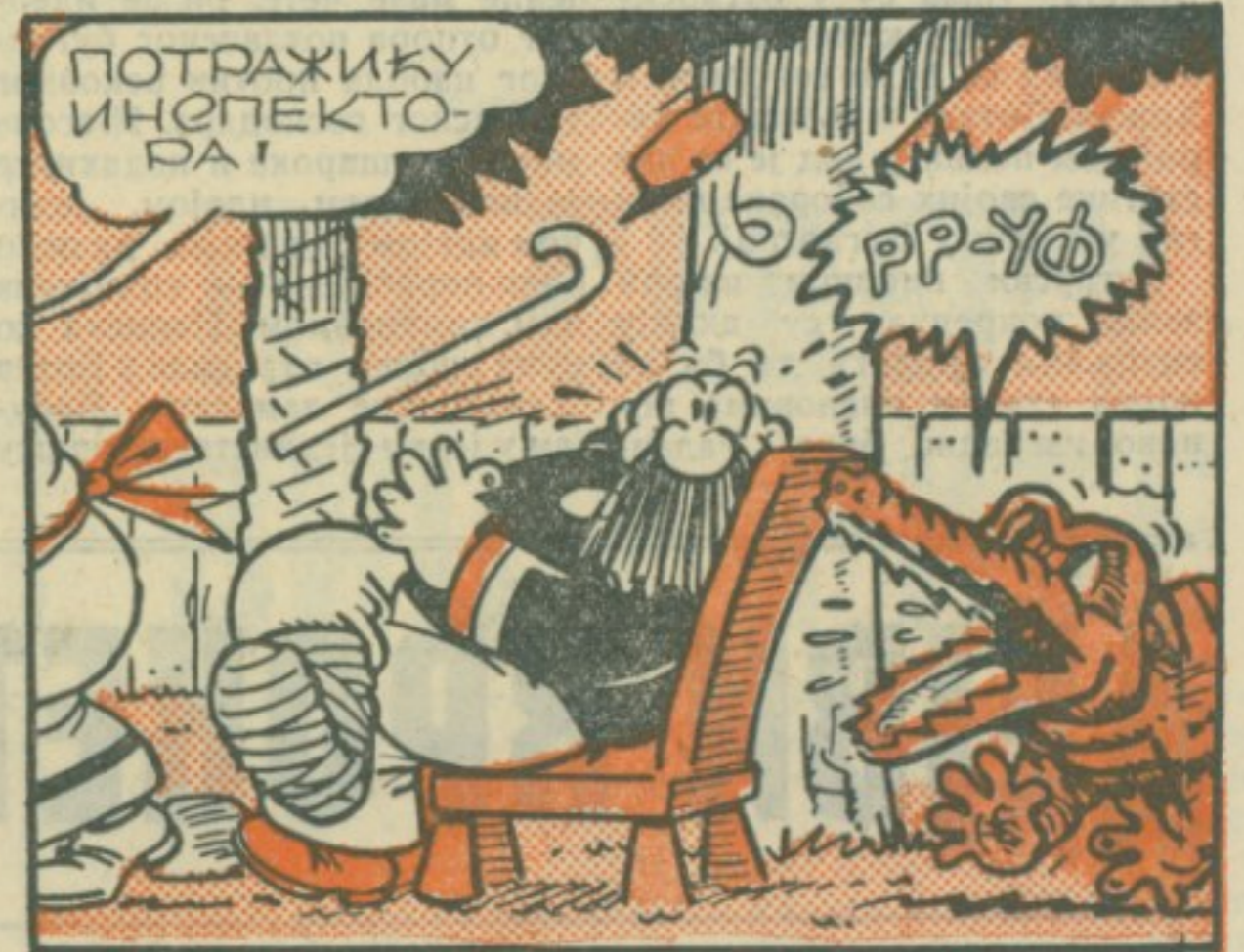
ДРУМ КОЈИ СВЕТАИ

Први светлећи пут пуштен је недавно у саобраћај у Канади. Овај експериментални друм изграђен је на тај начин што је у макадам убризгана флуоресцентна материја. Она у току дана упија ултраљубичасте зраке сунца које у току ноћи ослобађа. Флуоресцентни коловоз светли благом светлошћу која не заслепује возача и видљив је чак и у најгушћој магли. Једини недостатак светлећег пута је у томе што је — скуп.

»ПОШТЕНИ« НАВИЈАЧИ

Популарни италијански боксер Тиберио Митра, излазећи из куће једног свог пријатеља код кога је био у посети, био је непријатно изненађен када је открио да му је неко украо аутомобил. Митра је сместа о томе обавестио полицију. Није прошло ни пола часа а из полиције су му јавили да се његов аутомобил, потпуно исправан, налази на исто месту са кога је нестао. У враћеном аутомобилу Митра је нашао писамце: „Драги Тиберио, да смо знали да је ово твој аутомобил не бисмо га ни дирнули јер смо твоји навијачи“.

ИЗ ИСТОРИЈЕ КРОЈАЧНОГ ЗАНАТА

ОД РИБЉЕ КОСТИ...

Еволуција кројачког заната одвијала се веома полако. Игле начињене од рибље кости уступиле су своје место иглама од животињских костију, а затим металним. Нити од животињских жила заменили су бљина влакна и уско, кожно ремење. Археолошка ископавања показала су да су још много пре почетка наше ере жене употребљавале напрстак.

Древни народи бавили су се углавном ловом. Због тога су прве „тканине“ биле од коже и вуне. Касније су људи открили да се влакна могу израђивати и од биљака: конопље и лана.

Вештина ткања и шивења била је веома цењена и негована у старом веку. У легендама и митовима о дећа хероја описивана је детаљно. Тако се, на при-

мер, у „Одисеји“ описује Одисејев раскошан огртач чији је предњи део био украшен златом. Из старих папируса сазнајемо како су изгледале одежде фараона и египатских свештеника. Знамо и то да је за прозачне грчке тунике и раскошне римске тоге била потребна не само кројачка вештина већ права уметност. Тада су се појавиле и најтање игле од драгоцених метала.

Средином 18. века учињени су први покушаји да се шивење руком замени механичким шивењем. Године 1755. Енглец Вајзентал патентирао је свој изум: машину за шивење која је копирала шав каква се добијао шивењем руком. Године 1790. Томас Сент добио је патентно право за своју машину за шивење ципела. Француз Тимоније кон-

струисао је 1829. године прву употребљиву машину за шивење. Његова машина имала је треного постоље, покретана је ногама и помоћу ње за један минут могло се начинити 200 бодова. То је истовремено била и прва машина намењена ширем тржишту: израђена је у 80 примерака. Али, овај проналазак није био дугог века: бојећи се да због машине не остану без посла радници су их уништили и Тимоније је успео да спасе само једну.

За првог проналазача машине за шивење многи сматрају Американца Елијаса Хова.

Његову машину, конструисану 1846. године, усавршили су касније Гибс и Сингер.

ХЕРОЈСКА ДРАМА НА БРОДУ РАДЕЦКИ

На дан 28. маја пре девет десет година у близини села Козлодуј, искрцао се из аустријског дунавског брода „Радецки“ са својих две стотине јунака револуционар и песник Христо Ботев да би у својој вековима поробљеној земљи подигао устанак против турских тлачитеља.

Стари дунавски „пароход“ „Радецки“ давно је нестало, али су сачувани планови његове конструкције, фотографије, имена његових заповедника и опис пута низ Дунав и свега онога што се на њему збило од 26. до 28. маја 1876. године.

Имена капетана Аустријанца Дагоберта Енглера који је командовао бродом и његовог помоћника Далматинца Домија ушла су у бугарску историју и увек ће се помињати кад се буде говорило о Христу Ботеву и његовом херојском подвигу кад је са две стотине својих сабораца подигао устанак у Бугарској.

Бугарски пионири широм земље покренули су акцију скупљања прилога да би се према старим плановима поново изградио брод „Радецки“.

Године 1876. последњи чин херојске драме бугарских родољуба, које је предводио Христо Ботев, доживљавао је своје најзбуљивије и највеличанственије тренутке. Одлучено је да се у земљи подигне устанак. Према древној традицији балканских бораца за слободу — изабран је војвода — Христо Ботев. Међутим, он није само предводник једне мале чете, он је идеолог отпора потлаченог бугарског народа против вековног туђинског господара. Његове мисли су широке и надахнуте једном новом идејом, једином идејом која може да ослободи поробљене — социјализмом, комунизмом. Париска комуна дубоко се усекла у Ботев љеве идејне замисли: „Верујем у једну јединствену општу

снагу људског рода што насељава земаљску куглу, у ту једину снагу која може да чини добро... Верујем у комунистички поредак као и у јединог спаситеља свих народа од њихових вековних тлачитеља... И верујем у једно је динствено и недељиво отечество свих народа и у општу својину свих добара... Исповедам комунизам јер ће он једино да излечи све неправде и невоље нанете човечанству...“

Кад се Христо Ботев одлучио да крене у Бугарску и да тамо подигне устанак, сматрао је да је свака борба против тлачитеља у исти мах и допринос општој борби свих народа против заједничког непријатеља. Треба ослободити човека, а он као Бугарин, одлучио је да ослободи свој народ, гледајући у херојском устанку (1875) снажан подстицај да то исто учини и у Бугарској, јер „робови не смеју да хуће и грпе“.

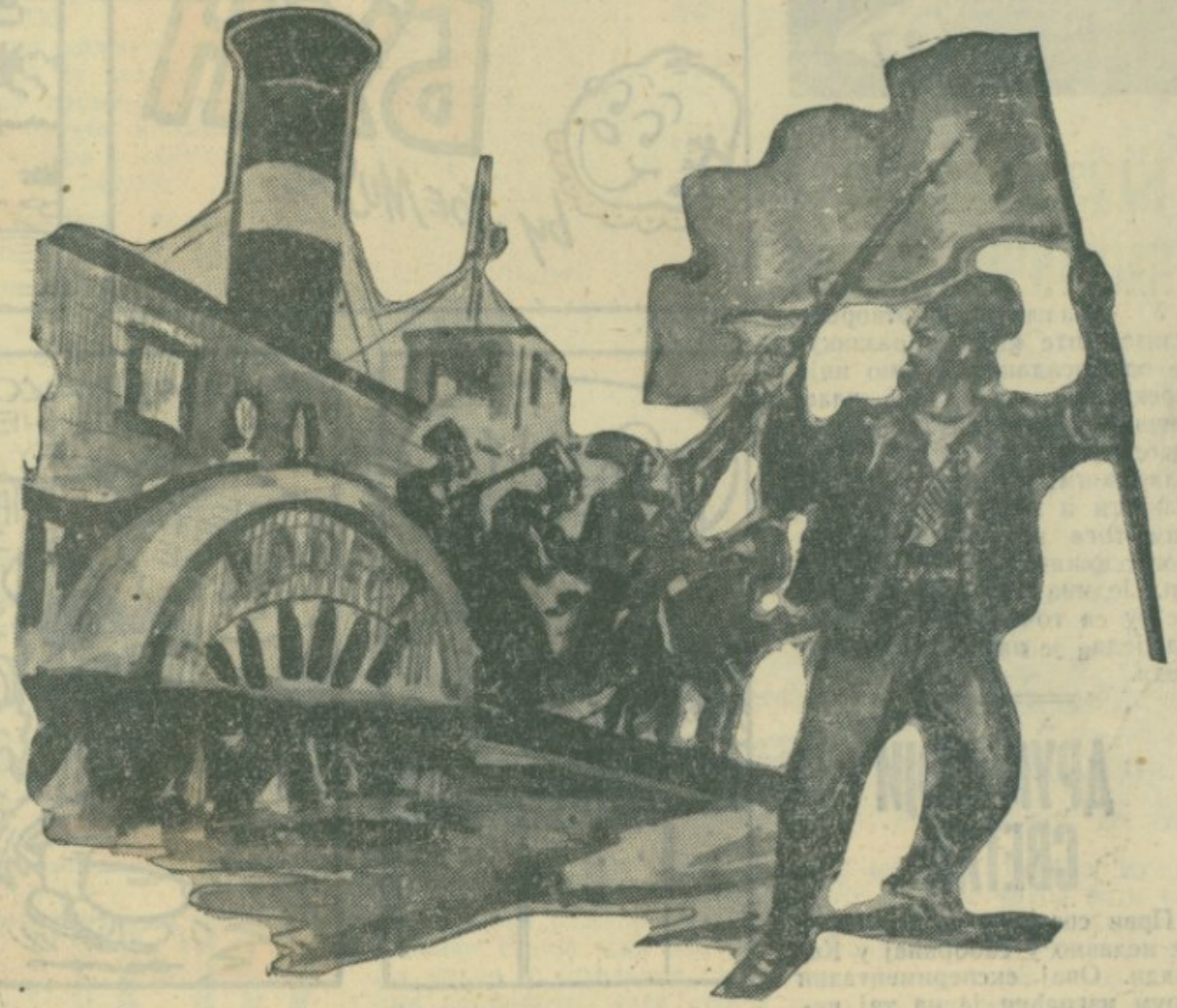
Брод „Радецки“ мирно је пловио Дунавом. Капетан и његов помоћник могли су бити задовољни што се у њега укрцава до тада невиђени број путника. И товар је био приличан. Много сандука, још већи број бугарских градинара, што их је највише изненадило, јер у месецу мају они путују уз Дунав а не низ њега. Али, путници имају право да путују куд хоће и капетана се даље ништа није тицало. На броду се већ налазио Христо Ботев са својим најближим друговима. Они још једном разматрају план. На појединим дунавским пристаништима, од Кладова на ниже, у брод улазе снажни и кршни момци — бугарски градинари, чувени и познати и у Београду, у Пешти, Бечу и још даље од свих градова. Они имају свој знак распознавања и зна се ко су у ствари. Наш Далматинац Дојми, благоречив и добар човек, размислио је по броду и често вођи разговоре с Христом Боте

вољан. Брод је исцубио оптерећен, али ти градинари казују да и неће баш тако далеко, отприлике до Видина, или можда нешто даље.

И брод „Радецки“ тихо плови Дунавом. Само привидно тихо. На броду се устаничко вођство припрема за насилно искрцавање. Чета је прикупљена. Христо Ботев пише по-

следње писмо жени и кћерки: „Опростите ми што вам не рекох куд идем. Љубав према вама иста је она која ми је одредила и овај пут“. Потом, у том потресном писму још неколико редова својим најближима, а затим: „Ако погинем, знај да сам после отаубине највише волео тебе, и нашу кћерку, пази је и чуввај...“

ни борци с калпацима на глави и с равијеном заставом, од тамнозелене свиле, на којој су била срмом извезена слова: „Слобода или смрт“. Енгландер је био узбуђен. Преузимање команде брода „Радецког“ од законитог капетана он је сматрао — „према свим међународним правима“ — отвореним гусарским препадом који се најстроже

ДЕЈВИ КРОКЕТ И БЕЛИ ИНДИЈАНАЦ

кажњава. Христо Ботев га је уверавао да се ни њему, ни броду, ни осталим путницима ништа неће десити. Наш Далматинац гослар Дојми, стајао је поред капетана и рукама и очима давао му знакове који су отприлике значили: „Радите свој посао...“

И када се „Радецки“ приближио селу Козлодују, Христо Ботев је наредио капетану да успори вожњу и да без икаквих сигнала пристане поред обале. И брод је пристао. Како је који од ових херојских бугарских родољуба спремних да погину ступио на бугарску земљу, дубоко јој се поклонио и целивао је. Заорила се песма, завијорила се устаничка застава и Христо Ботев повео је своје борце, њих две стотине, против још увек моћне и силне Отоманске империје. И тад се десило нешто чудно. Капетан Енгландер, је заплакао и загрљен са својим помоћником госларом Дојмијем дуго је махао храбрим Бугарима који су полазили у сигурну смрт.

И заиста, после неколико дана изгинула је готово сва храбра чета, и њен војвода Христо Ботев, један од најлепших и најплементнијих људова што су га дали балкански Словени.

МАЧКЕ ЖРТВЕ МОДЕ

Међу енглеским љубитељима мачака завлада је нова мода: боја крзна њихових љубимца мора да одговара боји зидних тапета и претвлакама на намештају. Због тога се у листовима све чешће појављују огласи као што је, на пример, овај: „Мењам црну мачку за мачку чије би се крзно слагало с мојим новим тепетима боје веома светле чоколаде“. За мачке је још срећа ако неко одговори на такав оглас и до мене дође. У супротном случају сопственици просто стпају у врешу „неодговарајућу“ мачку, однесу је далеко изван града, оставе је тамо, брзо се аутомобилом врате кући и одлазе да купе себи нову љубимцију прикладније боје. Ова мода узела је толико маха да су Енглези потпуно заборавили на своју традиционалну љубав према животињама којом су се досад поносили.

Сашурин долази у помоћ Црта и Пише Ђ. Лобачев

У ИСТО ВРЕМЕ, ОКО 300 КМ ПРЕМА ЈУГО-ЗАПАДУ, У ЈУГОСЛОВЕНСКО ПОСЛАШТВО ДОШАО ЈЕ ПРЕДСТАВНИК МИНИСТАРСТВА ИНОСТРАНИХ ПОСЛОВА.

ДОНОСИМ ВАМ ТУЖНУ ВЕСТ: ИЗВРШЕН ЈЕ НАПАД НА ЕКСПЕДИЦИЈУ КОЈУ СУ ПРЕВОДИЛИ ГЕОЛОГ МАНИК И ГЕОДЕЗИСТА ПОТОСНИК... НАШ НАРОД НИКАДА НЕКЕ ЗАБОРАВИТИ ДА СУ ОНИ ДАЛИ СВОЈЕ ЖИВОТЕ ЗА НАПРЕДАК ОВЕ ЗЕМЉЕ...

ЗАР СУ СВИ ПОГИНУЛИ?

СПАСАО СЕ ЈЕДИНО ПАТРИС, СИН ТУМАЦА ХМАМБА.

КОМБАСТИМ ПУТЕМ, ЛОУ ЈЕ ВОЗИО ПРЕМА СЕВЕРУ.

У 18.00 А-62 СЕ НИЈЕ ЗАВНО. ДА СЕ НИЈЕ НЕШТО ДОГДИЛО?

ДАЛА ЈЕ НОК. ДРАГАМ ЈЕ ТИХО ГУРНО МИРУ ДАИ НИ ОНА НИЈЕ СПАВАЛА. СПУСТИО ЈЕ С КРЕВЕТА ЈЕДНУ НОГУ... ХОРСТ ЈЕ ХРКАО... СПУСТИО ЈЕ ДРУГУ НОГУ...

— БРЖЕ, МИРО, БРЖЕ!
— НИКАДА НИСАМ ЈАХАЛА!
— НИШТА ЗА ТО. ДРЖАКЕШ СЕ ЗА МЕНЕ.

АЛИ ТОМ ТРЕНУТКУ КОЈЕ ЗАРЗАО, ЗАЛА-ЖАО ЈЕ И ПАС...

ГАДОВИ, НЕКЕТЕ МИ ПОБЕКИ!

ИЗ ЖИВОТА *Шах* АЉЕХИНА

Пре 20 година умро је генијални велемајстор шаховске игре др Александар Аљехин, светски првак од 1927-1935 и од 1937 до смрти. Успомене на његов геније, на живот посвећен игри на 64 поља живе и присутне су на шаховским турнирима, страницама часописа и у рубрикама дневних листова. Његова шаховска заоставштина од неколико хиљада партија сведочи о једној изузетној личности која је по знању и схватању шаховске игре надмашила савременике. Цртези из његовог живота причају о Аљехину као човеку који се од шаха није одвајао ни у часовима које су други мајстори користили за одмор.

је сишао на други спрат отишао у собу и заспао. У четири часа изјутра зазвонио је телефон. Чуо је познати глас— глас Аљехина, који га је хитно позвао да сиђе к њему. Затекао је Аљехина над шаховском таблом. Потез је био наћен и велемајстор није могао да сачека јутро да би га саопштио најближем сараднику.

Аутограм од 1000 круна

На турниру у Карловим Варима 1928. године Аљехин је једном милионеру у шали рекао да његов аутограм кошта 1.000 круна. И милионер је поштујући ауторитет светског првака, стварно дао за аутограм 1000 круна. Тај но вац Аљехин је предао турнирском одбору и наменио га онком играчу који у наредном колу први добије партију. Тако се он за ту суму борио упоредо са осталим учесницима турнира. Награда је неочекивано припала велемајстору Тартакову који је први забележио поен.

Неуморан радник

Аљехин је 1913-1914. године у заједници са Романовским радио на састављању зборника партија сверуског турнира мајстора. Било је то у време интернације за време првог светског рата док су се налазили у Баден-Бадену. Преко целог дана анализирали су партије писали коментаре, а дешавало се да и по неколико вечери посвете некој нарочито компликованој партији. Тако су једне вечери отишли на починак не завршена посла. Романовски

„Најтежа партија“
Велемајстор Сало Флор означио је у својим успоменама као најтежу партију ону коју је играо у новогодишњој

„ЂАВОЛСКИ“ ПОСАО

Производња мириса стара је готово четири хиљаде година. Око 2.000 година пре наше ере кинеске принцезе већ су обилато користиле мирисе направљене од глициније једне врсте јасмина. Египатска принцеза Нефретета посипала је своје тело мирисом руже и јасмина. Клеопатра је имала своје посебну формулу за добијање мириса чаробне опојности која није сачувана. У каснијим периодима историје принцезе су изгубиле монопол употребљавања мириса. Њих су прве замениле жене морепловаца и гусара, којима су њихови мужевци са путовања по Далеким истоку доносили мирисе амбре, сантала и мошуса.

Парфимеристи су први пут добили посебан статус занатлија под краљем Филипом Августом у 12. веку. У то време су мирисе искључиво користиле жене племића.

У Великој Британији парламент је дуго сматрао мирисе делом врача и њихових чаролија те је њихова употреба била забрањена. Пуритански прописи сматрали су срамотом да жене поданике Њеног величанства заводе за хваљујући дејству чаролија мириса!

У Француској је производња мириса већ 1774. године постала национална индустрија. Жан Марија Фарина је 1806. године за Наполеона направио још и данас чувену „царску водицу“ познату под његовим именом — колоњска вода Марија Фарина. Данас се француска индустрија парфема налази на челу привредних грана које производе луксузне артикле. Она сваке године извезе у све крајеве света производе у вредности од 100 милијарди старих динара.

Француско место Грас светска је престоница парфема. У његовој околини бере се најразноврсније цвеће од којег се праве најароматичнији мириси. Сваке године се на пољима Граса убере 4.000 тона ружа, јасмина, мимове, и жалфије. Поред тога Грас узводи велике количине мирисног цвећа, плодова, морске пене из обеју Америка, Африке и Океаније. Производе се и мириси животињског порекла као што је мошус који се добија од стомачне жлезде једног тибетанског преживара и сива амбра чврста лучевина китова. Да би се добили нови парфемни стручњацима је потребно пет до десет година рада у току којих изврше 500 до 600 експеримената мешајући разне екстракте.

ШАХ НА БРОДОВИМА

У Совјетском Савезу веома се често организују шаховска такмичења између бродова, који се налазе на извршавању задатака. На једном таквом турниру прво и друго место заузеле су екипе бродова „Добропоље“ и „Вајт ка“. Морнари у слободним часовима играју шаховске турнире, освајају категорије а и пријатељски мечеви нису ретки. Помоћу радио-таласа без тешкоћа се размењују шаховски потези.

СУВИШНА БРИГА

На улицама главног и јединог града на острвцу Хог, које припада групи Фризиских острва, појавиле су једног јутра табле на којима је стајало да се забрањује сваки саобраћај аутомобилима и мотоциклима. Грађанима је било драго што се њихова општинска управа брине за њихову безбедност али су ипак приметили да се са истицањем табле могло мадо причекати. Јер, до данас се на овом острвцу никад није видео ни аутомобил ни мотоцикл.

ОКТОПОДОВА ЗАГОНЕТКА

У једном великом акваријуму у западном Берлину збило се нешто заиста необично: један циновски октопод престао је да се храни рибом и раковима и почео је да једе своје сопствене краке. За десет дана он је појео своја два крака дугачка по два метра. Ово је досад други случај који су научници забележили. Тај други октопод-самојдер живео је и утинуо, управо сам себе је појео, у једном америчком акваријуму. Због чега октопод почиње да једе сопствено тело научници засад не могу да објасне.

Лифт је као ваздух, какао је једном неки инжењер. Када постоји и ради неко га не примећује, а кад га нема, човек пењући се уз ступнице почиње тешко да дише као кад му недостаје ваздуха. Ако се у каквој вишеспратници лифт поквари, сви станари сложиће се са горе изнесеним мишљењем.

Лифт је за станаре вишеспратница насушна потреба и због тога конструктори стално покушавају да лифт учине удобним, брзим и сигурним. На њиховим цртачким таблама рађају се многи оригинални пројекти.

Једним дахом на десети спрат

Ужад су традиционалан, неразводни део сваког лифта. И, ево, пољски инжењер Адам Билевич предлаже да се ужад замене ваздухом. Кабина његовог лифта кретала би се по шупљини једне широке, вертикално постављене цеви. Јак компресор убацивао би у цев збијени ваздух и кабина, тешка 7 тона, потискивана ваздушним стубом лагано би се пела до, рецимо, десетог спрата. Затим би се ваз-

КАД ПРОМИЧУ СПРАТОВИ

дух из цеви постепено испуштао и кабина би се спуштала.

Главна одлика ваздушног лифта је — безбедност. Чак и када би се догодило да ваздух из цеви због квара почне да истиче, кабина би се спуштала лагано јер збијени ваздух не би истекао у тренутку. Недостатак конструкције, пак, лежи у томе што шахт за овакав лифт мора да буде херметички затворен а остварити тај услов прилично је тешко.

Водена дизалица

Ако се ужад могу заменити ваздухом, зашто се не би могла заменити водом? У Француској је већ конструисан лифт-пловак. У вертикално постављену цев ширкови лагано убацивају воду све док кабина не стигне до жељеног спрата. Кабина пловак диже се и спушта са нивоом воде. Кад кабина треба да се спусти, притиском на дугме отварају се минијатурне бране и... бућ... бућ... бућ,

кабина се спушта. „Како данас наш лифт цури ли? — забринуто се, вероватно, распитују станари зграде с воденим лифтом. — Иначе ни данас нећемо допливати до својих станова“.

Лифт који се вере

За сваки лифт у згради постоји на последњем спрату или тавану машинско одељење у коме се налази мотор и чекрци, док је при дну шахта остављен прилично велик слободан простор за противтег.

Лифт лењинградског инжењера Иванкова креће се без ужади, чекрка и противтега; њему није потребно машинско одељење. То је веома компактна конструкција: електромотор се налази у самој кабини. Он ставља у покрет точиће, они се приљубљују уз шине, крећу се по њима, дижу или спуштају кабину. За лифт инжењера Иванкова могло би се рећи да се вере уз шине. О-

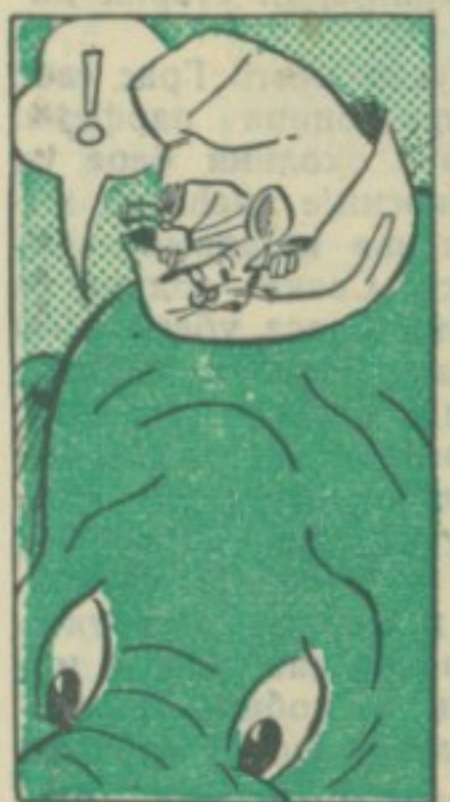
вакав један лифт већ је уграђен у једну лењинградску вишеспратницу.

Пењалица за старе зграде

У многим старим зградама од четири-пет спратова у узаном ступенишном простору нема места за „прави“ лифт. За станаре оваквих зграда побринуо се совјетски инжењер Уланов који је конструисао степенник-самохотку. То је у ствари нека врста покретних степеница у минијатури. Свако одморште између спратова и полупратова на обичном степену снабдевано је малом платформом. Дуж степену постављене су шине док платформа-ступеник има електро-мотор и точиће који се по њима крећу. Кад „путник“ сиђе с платформе она се аутоматски спушта и „чека“ следећег станара.

WALT DISNEY ДАМБО

Тисма читалаца

Драга редакцијо,
Ја сам једна девојчица из СССР, желела бих да се дописујем с друговима из вашег главног града и других република. Молим вас да ми испуните ову жељу.

Моја адреса:

Шешуковој Оље
СССР
г. Уст'Каменогорск н/о 31
ул. Вистовочнаја 9

Зовем се Ваља, имам 13 година и идем у шести разред. Молим вас да ми пошаљете адресу једне југословенске девојчице с којом бих се дописивала.

Лиљина Ваља
СССР, В. К. О.
гор. Уст'Каменогорск
ул. Аеродромаја, дом 9, кв. 1

Имам 16 година и идем у гимназију. Желим да се дописујем с читаоцима „Политикиног забавника“. Волим музику и скупљам слике глумаца и разгледнице.

Ређо Газменд
ученик I гимназије
„Хајдар Душни“, Баковица
— Космет

Ученици смо II године Бродарске школе и хтели бисмо да се дописујемо са друговима и другарицама из свих крајева наше земље. Волимо музику, филм и спорт.

Кочић Петар
Лазара Кујунџића бр. 35
Београд
Младеновић Мира
Лазара Кујунџића бр. 35
Београд

Зовем се Неделковић Марџела и имам 17 година. Редовно читам ваш лист и желела бих да се дописујем са вршњацима из разних земаља.

Сакупљам фотографије филмских глумаца, певача и разгледнице.

Језик дописивања: српскохрватски, румунски, немачки, француски и руски.

Унапред вам захваљујем.

Моја адреса:

Nedelcovići Marčela
Sinnicolaul — Mare
Str. Stadionului — 4
R. S. Romania
Reg. Banat

Иако сам старији и инвалидски пензионер, ваш лист редовно читам и у њему налазим веома занимљиве ствари. Обрадовао сам се што се отворили рубрику „Писма читалаца“. Молим вас да ово неколико речи објавите у вашем листу. Поводом двадесетогодишњице завршетка мале матуре, поздрављам све другарице и другове IV разреда гимназије у Сомбору од 1945/46. школске године и молим их да ми се јаве једном разгледницом места у коме сада живе. Уједно поздрављам директора школе М. Стојадиновића, професора Јашу Бакова и остале професорке и професоре.

Коста Стојадиновић
инв. пензионер
Вршац
Змај Јовина 6

Ваш лист читам већ 5 година и веома ми се допало што сте преко ваше зове рубрике омогућили читаоцима листа да се упознају са свим друговима и другарицама из земље и иностранства. Мислим да ћете и мени испунити жељу и објавити моју адресу у вашем листу.

Лазин Слободанка
ул. Моше Пијаде бр. 46/1
Параћин

Филм

ПОСЛЕ КАНСКОГ ФЕСТИВАЛА

АЛЕН РЕНЕ (ДЕСНО) И ЖОРЖ СЕМПРУИ, ПИСАЦ СЦЕНАРИЈА ЗА ФИЛМ „РАТ ЈЕ ЗАВРШЕН“

НОСИОЦИ ГЛАВНИХ УЛОГА У ФИЛМУ „РАТ ЈЕ ЗАВРШЕН“ ИВ МОНТАН И ИНГРИД ТУЛИН, У САЛИ ЗА ВРЕМЕ ПРИКАЗИВАЊА ТОГ ФИЛМА

каже: „Она заслужује награду коју је недавно добила јер поседује изванредну моћ игре и има све потребне квалитете да постане глумица светског гласа“.

„Фаренхајт 451“ је искључиво енглеска продукција. Следећи Трифоов филм снимаће се такође у Лондону, али овог пута ће то бити француско-енглески филм. Главну улогу у филму играће чувена француска глумица Жана Моро, за коју је Орсон Велс изјавио пред око три стотине окупљених новинара да је „највећа глумица на свету“. Прављен је према роману Вилијама Ириша и зваће се „Млада је била у црном“.

„Човек звани Адам“

На фестивалу је боравио и Семи Дејвис млађи, који је за ту прилику специјално дошао из Њујорка. Говорећи о свом најновијем филму „Човек звани Адам“, који из техничких разлога није био приказан на Кроазети, Дејвис је додао да поред њега у овом филму играју Луј Армстронг, Френк Синатра млађи и Питер Лафорд. То је прича једног црног музичара цеза пуна носталгије због проиграног живота; он умире у часу када среће жену која би могла све то да измени.

Говорећи о судбини црних глумаца у Америци као што су Хари Белафонте, Сидни Поатје или он сам, Дејвис је рекао: „Нема решења проблема црног глумца све док он не буде могао да игра нормалне улоге, које немају везе са расним питањем. Први корак у том правцу већ је учињен, наиме у Америци се већ приказује у једној телевизијској емисији серија филмова у којој су главни јуна-

ци два полицајца, један белог, други црне боје коже. Али сценариста их подједнако третира и они могу савршено да мењају своје улоге. Зар то већ није велики напредак“.

Венчање за седам минута

Један од курјозитета канског фестивала била је вест о свадби познате грчке глумице Мелине Меркури и режисера Жил Дасена. Венчање је обављено у Лозани и трајало је само 7 минута, без публике и публицијетета.

Мелина Меркури и Жил Дасен су се упознали у Кану 1955. године кад је он тријумфовао својим филмом „Рифи код људи“ за који је добио Гран при, а она играла у грчком филму „Стела“. Онда се више нису ни раздвајали, мада су више пута најављивали скоро венчање.

Мелина Меркури је играла и у следећим Дасеновим филмовима „Онај који треба да умре“ (1957), „Закон“ (1959), „Никад недељом“ (1960), „Федра“ (1962) и „Топкапи“ (1964).

СЕМИ ДЕЈВИС ПО ДОЛАСКУ У ФЕСТИВАЛСКУ ПАЛАТУ

Овогодишњи филмски фестивал у Кану недавно је завршен, али разговори о њему још трају.

Наш лист је пре неколико месеци донео чланак о француском редитељу Алену Ренеу („Хирошима љубави моја“ и „Прошле године у Маријенбаду“) у време кад је снимао свој најновији филм „Рат је завршен“. Овај филм за који је сценарио и дијалог написао Жорж Семпруи, прича о три дана живота једног шпанског револуционара, избеглице кога у филму игра познати француски глумац Ив Монтан.

На велико чуђење свих који су га гледали, као и самог редитеља Алена Ренеа, филм није био одобрен за приказивање с мотивацијом „да не би увредио Шпанце“. Поводом тога Рене је изјавио: „Моја прва реакција на то била је да се насмејем. Сетио сам се неприлика које сам имао и са филмом „Хирошима љубави моја“. Затим сам после размисљања рекао себи да би шпанска влада морала да има нечисту савест кад би забранила приказивање једног филма о коме ништа не зна. То би само потврдило да сам имао право кад сам снимао овакав филм“.

Трифо је дошао да види живог Орсона Велса

Друго велико име француског „новог таласа“ — Франсоа Трифо („400 удараца“ и „Нежна кожа“) боравио је такође кратко време у Кану да би, како каже, видео „живог“ Орсона Велса, чијом је личношћу као и његовим „Фалстафом“ одушевљен.

Трифо је на конференцији за штампу изјавио да је у Лондону завршио свој последњи филм „Фаренхајт 451“ са Џули Кристи у главној улози. За ову младу енглеску уметницу, иначе овогодишњу добитницу „Оскара“, Трифо

НА СЕВЕРУ ВИШЕ РИБЕ

У току прошле године у водама северне Земљине полуплопе уловљено је три пута више рибе него у водама јужно од екватора. Према подацима Статистичког билтена за риболов при ОУН само у северноисточном и западном Атлантику и Пацифику, у Средоземном и Црном мору добијено је више од половине од укупног светског улова. У тропским крајевима Атлантског и Тихог океана, Мексичком заливу и индо-пацифичкој области, ко-

је се исто тако налазе у северној хемисфери, уловљено је даљих 17 одсто. Преосталих 24 одсто отпада на воде јужне хемисфере.

Укупно је у току прошле године уловљено 46,4 милиона тона рибе од чега 4,9 милиона слатководних. Од свих риба највише се лове харинге и сардине — 14,62 милиона тона или близу трећина светског улова, затим следе разне врсте бакалара са 5,6 милиона тона, разни мекшници са 2,85 милиона тона итд.

ЗАШТО СТРАДАЈУ ЉУДИ У ПЛАНИНАМА

Француска служба спасавања настрадалих у планинама извршила је у току последњих 10 година на хиљаде акција спасавања настрадалих и изгубљених планинара. У

што више људи старда при силажењу него при пењању; у 70 одсто несрећних случајева ради се о недовољно искусним и обученим планинарима. Исто тако врло често

том периоду спасено је 400 рањених алпиниста и пронађено 600 залуталих.

Интересантно је до којих су закључака дошли стручњаци: на основу једне анкете око 40 одсто несрећних случајева догађа се између поднева и осам часова увече, не-

виновник несреће је слаба опрема, на пример, настрадали нису били везани. По правили несреће погађају усамљене планинаре и оне који се крећу у сувише великом броју. Супротно уобичајеном веровању, око 40 одсто несрећа догађа се на лакшем терену.

ИЗНЕНАЂЕЊЕ НА ЗИМСКОЈ ОЛИМПИАДИ

— НЕМОЈ ДА СЕ УЗБУЂУЈЕШ, У КЊИЗИ ПИШЕ ДА ТО НИЈЕ ОТРОВНИЦА.

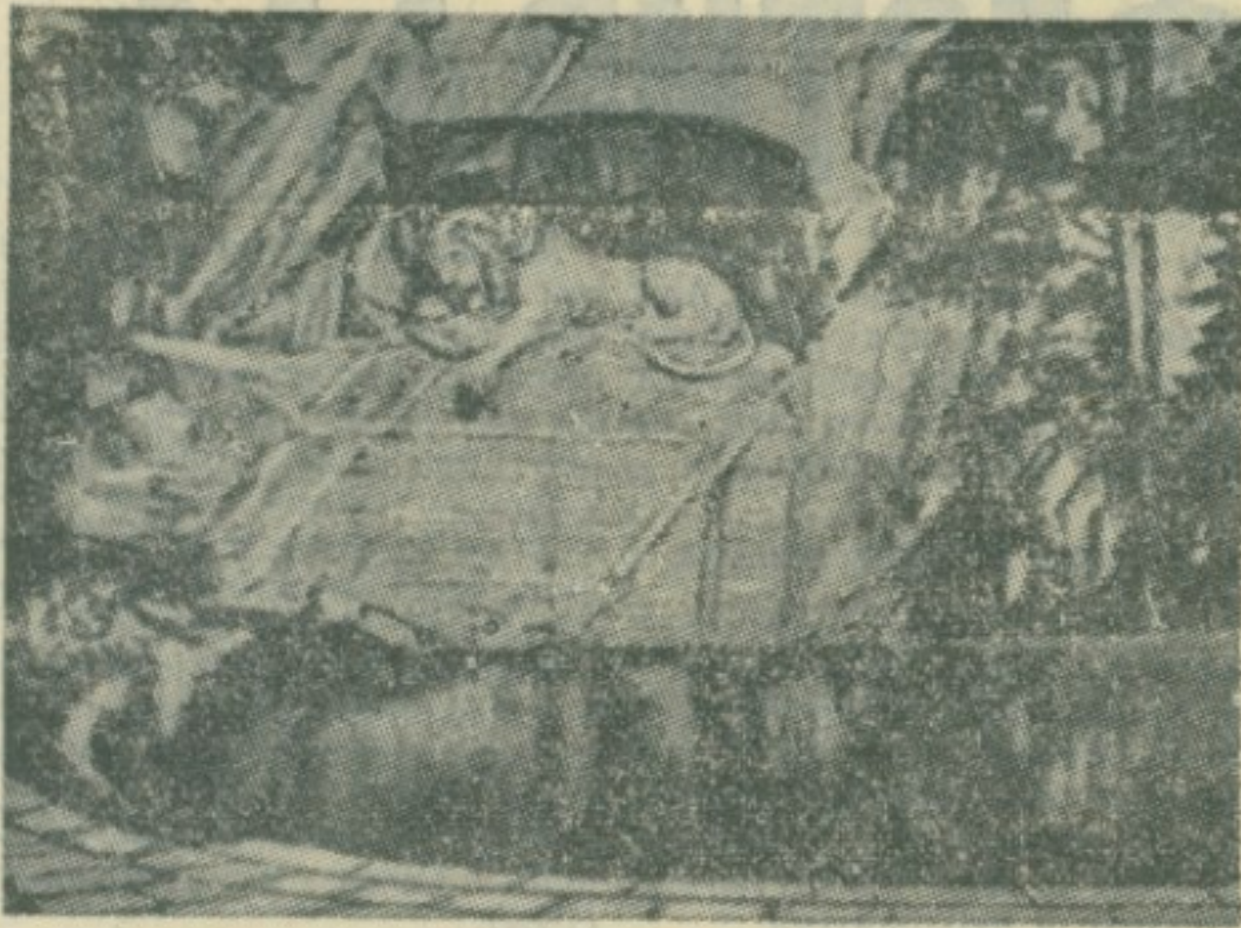
ХУМОР

— КАЖЕМ ВАМ ПОСЛЕДЊИ ПУТ ДА ПОСЛЕ 5626 ДОЛАЗИ 5627! АКО НЕ ЗНАТЕ ТАЧНО ДА БРОЈИТЕ, НИКАДА НЕЋЕМО УСПЕТИ ДА ВАС НАРКОТИЗИРАМО.

БЕЗ РЕЧИ

ЛУЦЕРНСКИ ЛАВ

Из забележака совјетског шаховског велемајстора Авербаха

ДОСТОЈНИ ЧУЋЕЊА

Прелиставајући своје белешке међу епизодама везаним за шах открио сам и сећања на многе необичне и занимљиве ствари и појаве које сам видео и упознао за време својих путовања. И зажеleo сам да причам о споменицима и музејима занимљивим с моје тачке гледишта а о којима се не зна баш много. Разуме се да би историчари и историчари уметности могли о томе да вам испричају с већим познавањем ствари. Ово што ћете овде прочитати само су узгредне белешке очевица исписане у предсима између шаховских окршаја.

Крај Рајског водопада

Швајцарска је класична земља туризма. У близини варошице Нојхаузен туристу дочекује знаменити Рајски водопад. На том месту Рајна прави оштру окуку и с висине од 20 метара, уз шум и облаке капљица, сурвава се у низију.

У једном од паркова који окружују водопад налази се јединствен споменик. На каменој плочи, утиснутој у ограду, пише:

„Нашој храброј армији која је стајала на стражи на нашим границама у време када се свуда унаоколо проливала крв (1939—1945 г.).“

Када сам о том споменику питао председника општине Нојхаузена, симпатичног човека с необичним презименом Или, одговорио ми је:

— Зар ви мислите да ми у Швајцарској нисмо осетили последњи рат? У почетку смо се страховито бојали да нас Немци не нападну. Срећом, они су сматрали да им се више исплати да с нама тргују. Затим, када су Американци почели да бомбардују Немце, често се догађало да бомбе падну и на нашу земљу. Уопште, ми имамо пуно споменика подигнутих вој-

ничкој храбрости. У то ћете се и сами уверити.

Споменик лаву

Једног слободног дана за време швајцарског турнира кандидата 1953. године отишли смо до Луцерна, живописног градића на обали исто тако живописног језера. Та-

СПОМЕНИК ПАТРИКУ ХЕНАНУ

мо сам се сетно речи господина Илија. Сеновитом алегоријом иде се до огромне стене. Испред ње је мали базен с бистром плавозеленом водом. У стени, на висини од 2—3 метра, велико, издужено издубљење, у коме лежи огроман лав истесан од камена. Његова снажна, беживотна

шапа почива на балчаку мача. Изнад пећине стоји натпис на латинском: „Верности и храбрости Швајцараца“.

Тако изгледа луцернски лав. Споменик је подигнут у знак сећања на најамничку швајцарску гарду која је верно служила — али не Швајцарцима већ француском краљу Лују XVI. За време велике француске револуције швајцарски најамници шти тили су дворца Тиљерије од побуњеног народа. Дуго су се борили и пали сви до једног, али ја, признајем, нисам ни слутио да им је подигнут споменик.

У Луцерну се не налази само „лавњи споменик“, већ и чувена „панорама“ која је до душе посвећена једном другом догађају. „Гранпанорама Луцерна“ налази се на Левенплацу (тргу лавова). Унутар здања, на кружном зиду чија површина износи више хиљада квадратних метара, насликан је суморан зимски пејзаж. Докле год око допире свуда само снег. Дан је тмуран. Путем се вуче бескрајна колона војника. То су Французи. Измучени, промрзли, многи од њих рањени. У предњем плану Французи предају оружје, а Швајцарци га примају. Гомиле оружја свуда унаоколо. На једној узвици група швајцарских војника насликаних у природној величини. У поређењу с Французима Швајцарци изгледају бодрни и некако јуначни. На слици се види и санитарни воз над којим се вије швајцарска застава — бео крст на црвеној основи.

Ова необична кружна слика прича о једној епизоди из француско-пруског рата 1870—71. године. Али, шта ће ту Швајцарци? Они у том рату нису учествовали... али

ра, сведочи и о милосрђу Швајцараца.

Занимљивости петог континента

Кад сам једном боравио у Мелбурну, тамошњи шаховски мецена доктор Лернер по звао ме је на ручак. Када смо нас двојица пролазили поред хиподрома, морали смо застати јер нам је пролаз био закрен. Испред улаза на хиподром стајао је камион на коме је био, како ми се у први мах учинило, расан коњ — дорат. Међутим, када сам боље загледао видео сам да то није жив коњ, већ препариран. Спазивши мој зачуђен поглед, доктор је ускликнуо.

— Донели су Фарлапа на хиподром. Па да, сутра је велики мелбурнски дерби.

Признајем да ми ни после тих његових речи ствар није постала јаснија. Тек касније, за време ручка, доктор ми је испричао историју Фарлапа, националног поноса Аустралије:

„Енглески досељеници из прошлог века дојели су са собом у Аустралију и своју љубав према коњима и коњским тркама. Код нас је та љубав добила још веће размере. Погледајте данашње листове: пуни су чланка и вести о коњима и цокелјима. Све остало је потиснуто у задњи план.“

Фарлап је био чувени тркачки коњ који је увек стизао први и односио све награде. Једном су га повели на неке трке у Сједињене Америчке Државе и он је тамо из непознатих разлога занемогоао и угиноу. Овде код нас закључили су да је отрован и то је изазвало страховито негодовање против Америчана уопште.

Моји земљаци одлучили су да сачувају успомену на Фарлапа. Његово срце предато је анатомском институту у Камбери, а кожа је препарирана, наведена на скелет и испуњена. Препарирани Фарлап чува се у музеју у Мелбурну. Једном годишње, када се одржава велики аустралијски дерби, Фарлапа донесу на хиподром да би га сви љубитељи коњских трка могли видети...“

За време путовања по петом континенту имао сам прилике да видим многе необичне споменике. Испричаћу вам о два, јер су ми се учинили најнеобичнији међу необичним.

На једном од брежуљака што опасују велики индустријски центар и луку Њукастл, стоји високообелиск с необичним називом: ветрењача. Ево његове историје. Давно некада на том истом месту стајала је једна права ветрењача. Њена крила су се дуго окретала, све док се ветрењача није, под теретом времена, срушила. Њен нестак узбудио је — морнаре. Јер, за њих је велика ветрењача била најбољи путоказ при уласку у луку. Протести су били толико гласни и многобројни да су власти морале да на истом месту подигну обелиск као оријентациону тачку. Али тај обелиск сви зову и даље — ветрењачом.

У целој Аустралији познато је име Патрика Хенана. Јер, он је открио налазишта злата на петом континенту и Аустралији донео богатство. На Хенанове заслуге подсећа необичан споменик-фонтана с питком водом.

Човек седи на камену. У руци држи бардак с водом: из бардака избија млаз воде. По замисли аутора споменик је симбол солидарности првих насељеника који су били спремни да с друговима поделе и последњу кап драгоцене воде. Јер не треба заборавити да је Аустралија најјужнији континент на свету.

А шта је било с Хенаном? Његова судбина није била „златна“. Мада су налазишта која је открио дала Аустралији злата у вредности д много милиона фунти стерлинга, он сам није се обогатио. Последње године живота проводио је у беди тако да је на крају био приморан да од аустралијске владе тражи — помоћ.

ИЗ ДРЕВНЕ МУДРОСТИ

НИЈЕ ВЕРОВАО

Кад су грађани једном упитали славног атинског законодавца Солона зашто никакву казну није одредио за онога ко би убио родитеља он је одговорио:

— Мислио сам да то нико неће учинити.

КОРИСТ ОД ФИЛОСОФИЈЕ

Кад је Дионисије, тиранин сиракушки, протеран из земље неко га је упитао:

— Шта ти је философија користила?

Он одговори:

— Да лакше поднесем толику промену судбине.

ЖЕЉАН НАУКЕ

Антистен, један од Сократових следбеника, узалуд је подстицао ученике на проучавање мудрости. Најзад их љут све отпусти. Међу њима налазио се и Диоген коме је, пошто је био радознао и непрестано ишао уз њега, Антистен запретио овим речима:

— Ударићу те прутом по глави ако ми будеш досађивао.

Али Диогена ни претњама није уплашио. Једном се десило да га је ударио. Диоген се ипак не удаљи већ рече:

— Ударај, ако ти се тако допада ја ти пружам своју главу, али нећеш наћи толико јак прут којим ћеш ме отерати од својих расправљања.

Антистен најзад допусти ученику толико жељном науке да и даље долази и врло га заволе.

КО ЈЕ БЛАЖЕН

Једном су питали Сократа да ли сматра за блаженог Архелаја, македонског краља а он одговори:

— Не знам, јер никад с њим нисам разговарао.

— Зар не можеш то на други начин да дознаш?
— Никако.
— Ти, дакле, не можеш рећи ни да ли је блажен велики персијски краљ?
— Не могу, кад не знам да ли је човек поштен или није.
— Да ли ти сматраш да блажен живот лежи у поштености?
— Тако је, ја сматрам да су поштени блажени, а непоштени бедни — одговори мудрац.
— Дакле, да ли је бедан Архелај, Сократе?
— Заиста, ако је неправедан.

ЈА НИСАМ ПАРМЕНИОН

Војсковођа Парменион саветовао је Александру Великом да прими од Дарија понуђени новац.

— И ја бих новац претпоставио слави... да сам Парменион — одговори кратко Александар.

СВЕ ЗА ТУРИЗАМ

Туристи фото-аматери путујући кроз Холандију не морају да бригу ако им камера случајно застане, понестану филмови или неки други материјал. Највиши „фотовахт“ — аутобус који нарочито ради туриста крстари друмом Холандије — и учинити им сваку услугу: отклонити квар у камери, снабдеи их

материјалом, брзо израдити фотографију... Овога пута у главним туристичким местима у Француској студенти водичи носеће на реверу сакоа плочицу са ознаком језика који говоре. Странци ће тако знати којем од њих да се обрате за обавештења.

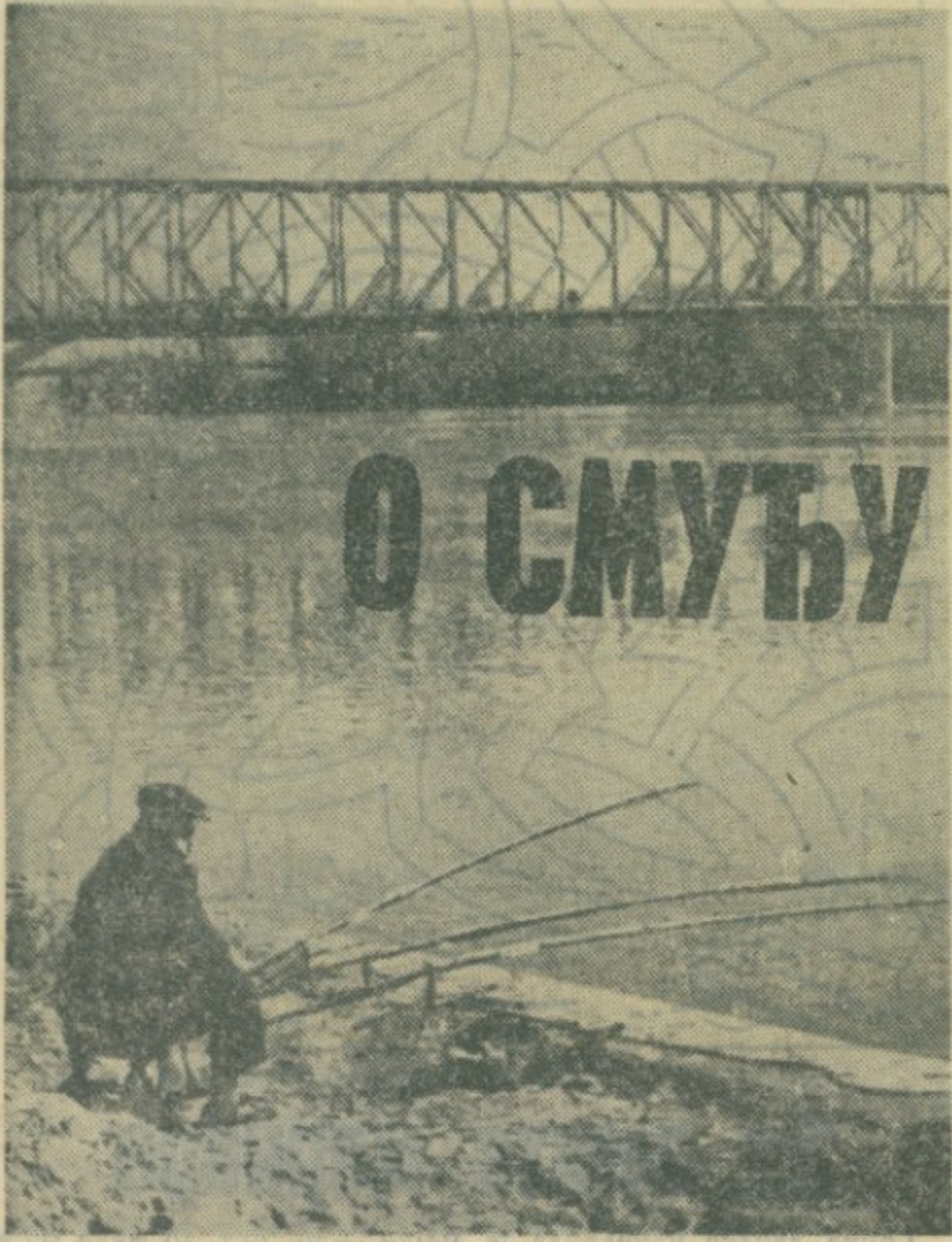

ХЛЕБ СА ВИШЕ ВИТАМИНА

Витаминизирани хлеб какав меси и продаје Камил Лафорж, пекар из Бордоа веома је хранљив. Са 250 грама овог хлеба човек унесе у свој организам трећину потребне количине витамина Б₁ за један дан, петину витамина Б₂ и целокупну количину витамина Е.

ПОПУЛАРНА ИХТИОЛОГИЈА И ЗАНИМЉИВОСТИ ИЗ ЖИВОТА РИБА

О СМУЉУ

ОН ЧЕКА СМУЉЕВЕ

Ако се о некој нашој риби може рећи само оно најбоље, онда је то свакако — смуљ. Он је чиста риба која пажљиво бира воду у којој ће живети и храну коју ће јести; једноставно се и лако лови; одличан је за јело. Његово бело месо толико је фино и укусно да га многи у том погледу стављају на прво место међу нашим рибама, испред кечиге и нас трмке. И више од тога: добро припремљеног смуља могу да једу и строги дијеталци па чак, по препоруци лекара, и тешки болесници. Једном речју, смуљ је риба без приговора која има све врлине које се од рибе траже. Зато је и омилјен како међу љубитељима риболовног спорта, тако и међу љубитељима јела од рибе.

Смуљ је доста честа риба код нас док га у западној Европи нема. Воли чисте, текуће, свеже али не сувише хладне воде, са тврћим, обично су такви средњи токови наших река у Подунављу. Обично се задржава при дну, поред камењара, иза потопљеног дрвећа, у лиманима. Када се вода замути примиче се обали, на пливна места.

Смуљ је племенити представник породице греча. За главу породице није намерно ван, вероватно, због своје сличности са штуком. И само његово научно латинско име: *Ictalura* значи: штука-греч. Тело му је витко издужено, са шест нејасних попречних пруга. На леђима има, као и сви гречци, два пе-

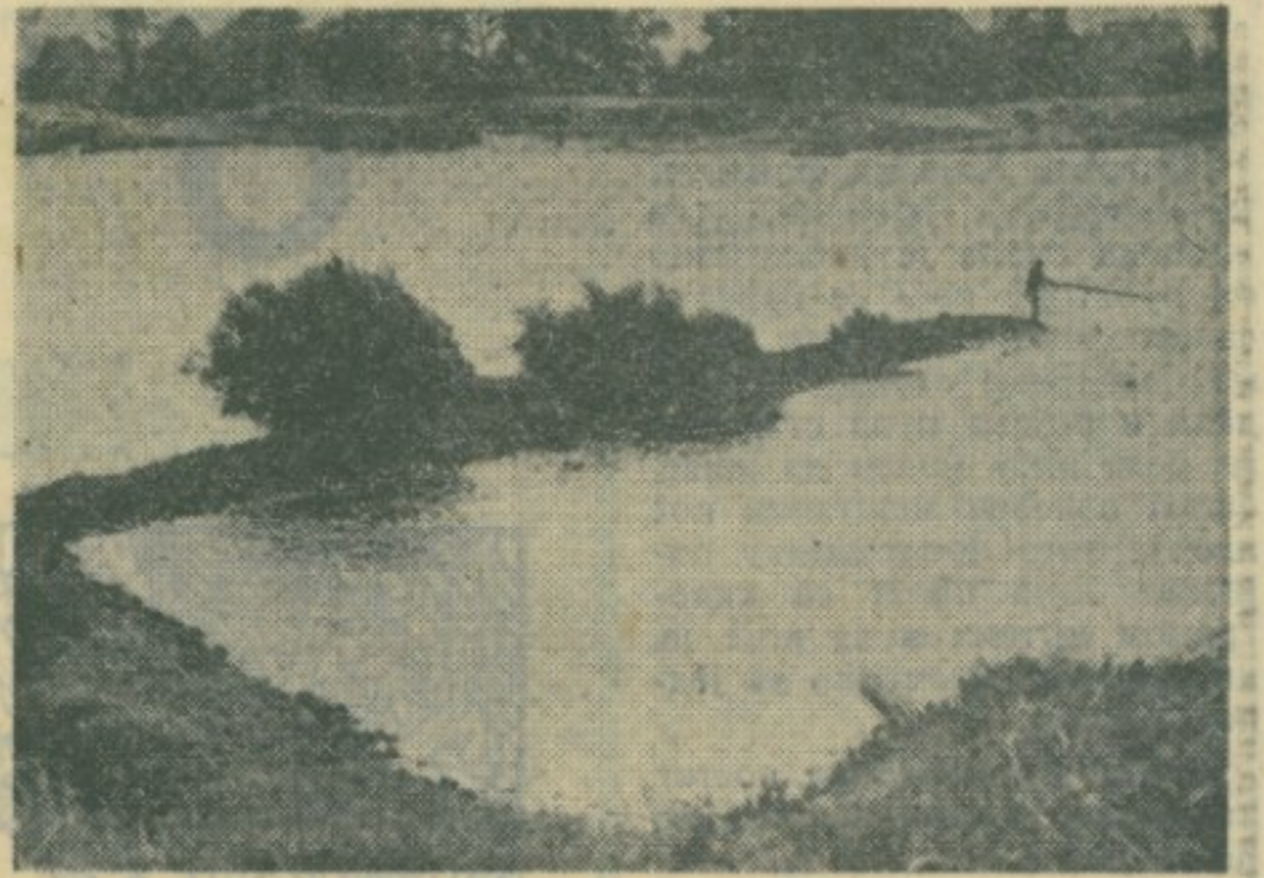
другој години је „порцијска риба“ од пола до три четврти килограма, а за три-четири године постигне и тежињу од неколико килограма. Још и данас многу код нас реткост крупни смуљевци од десет па и више килограма.

Гост из Волге

Наш приказ не би био потпуно кад не бисмо споменули

Најугроженија риба

Иако је наша најбоља и најфинија риба, смуљ је на жалост истовремено и наша најугроженија риба. Њему прети велика опасност од брзог нестајања. Узрок је негодговорно загађивање воде отпадним водама индустрије и великих градова. Због тога су веће деонице наших река, ко-

НА КАМЕЊАРУ

- САМО ДОБРО

да у Дунаву живи, поред нашег обичног смуља, још један његов рођак који је пореклом из великих руских река, нарочито Волге. То је такозвани смуљ-камењар. Мањи је од нашег домаћег смуља, тело му је збијеније, очи и реп већи, и има осам попречних тамних пруга, које су изразитије него код нашег смуља.

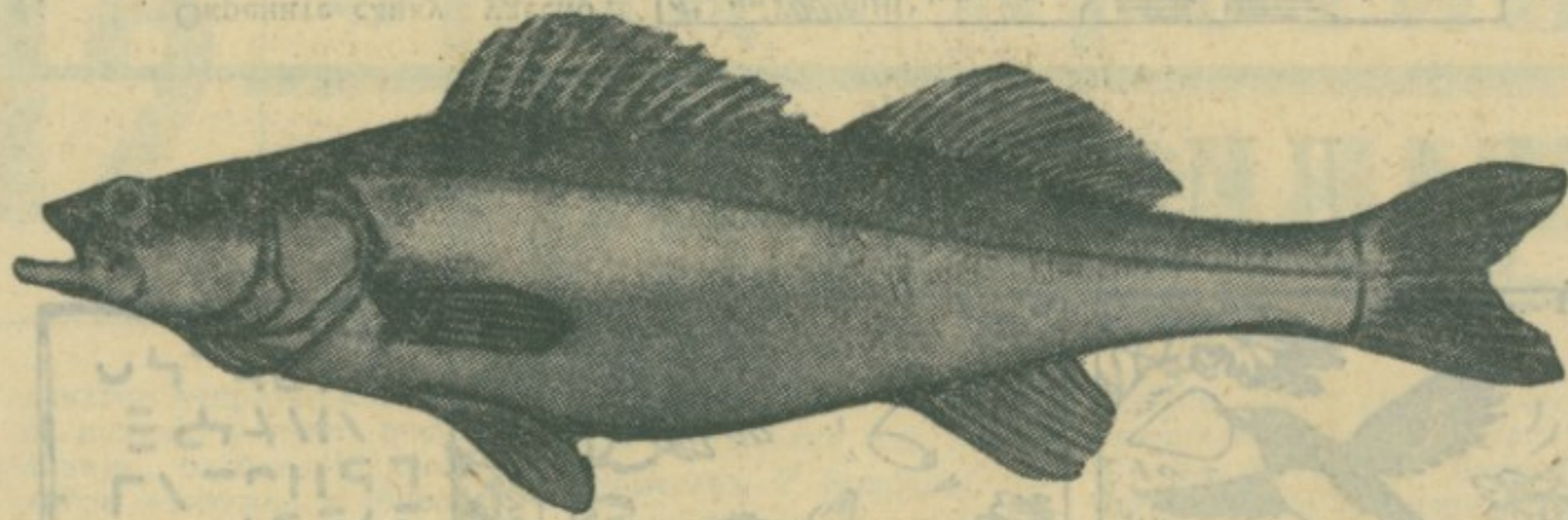
је су некад обиловале смуљевима, већ опустошене. На пример, река Сава, нарочито у њеном доњем току. Дунаву, додуше, још не прети непосредна опасност, стање се после прошлогодишњих поплава чак и поправило, али и у њему је фонд смуљева знатно смањен. Ту, и то само до извесне мере, помаже спречавање претераног изловљава-

ња, нарочито младих смуљева, забрана риболова за време мреста, повећање мере испод које се смуљевци не смеју ловити на 35 сантиметара дужине итд.

Смуљевска гнезда

Људи који увиђају значај ове наше рибе и опасност која јој прети у свом настојању да помогну да се ова племени-

та риба одржи пронашли су је дан врло ефикасан начин. То су такозвана „смуљевска гнезда“. У пролеће, кад дође време за размножавање, смуљевци на мрестилиштима која се налазе или у поплављеном подручју или, ако таквог нема, на мирним деловима реке, ближе обалама, полажу своја лепљива јаја на водено биље, траве са лишћем, ситно корење врба итд. На таквом месту побуду се снопови трава са лишћем, обично четинара. Када се смуљевци измерсте на том плодишту, њихова оплођена икра залепи се за траву и онда се читава та „гнезда“ са оплођеном икром лако могу да пренесу у воде које се желе населити овом рибом. То је велика помоћ угроженој риби, али ће и тај труд бити узалудан, ако се не буду поштовали прописи о забрани пуштања отпадних вода у отворене реке и загађивање воде уопште.

ДУНАВСКИ СМУЉ

Ћудљива риба

Мада је по природи грабљивица, смуљ је врло каприциозна, ыудљива риба, која се својим начином живота и понашањем уминогоме разликује од штуке и других сличних риба. Прво, што је за грабљивицу необично, он воли да живи у друштву. Затим, он не врба као штука плени, из васеде, не напада га подмукло, мучки, из пота је него иде за њим у потеру и лови га у директном залету. А плен су му скоро искључиво рибе-белаше. Пре но што пође у лов, увече или рано изјутра, смуљ исплива на површину воде, неколико пута се „окупа“, а затим крене у потрагу за пленом. Није ни много лаком: једе свега неколико пута дневно. Риболовци га сматрају врло ыудљивим, јер никада не знају када му је време за оброк. Лови се већином при дну. Најбољи манаџ је жива риба-белаша, много ситнија него за штуке. Смуљ хоће да зграби и варалицу, имитацију ситне белаше или коју другу али и то ради произвољно, кад му је „неф“. На удици није много борбен: брзо попушта, а кад воде брзо угине.

Инач, смуљ брзо расте. Ако има довољно хране, већ у

Тешко је рећи када се цврчак појавио у Енглеској. У сваком случају много пре но што је Чарлс Дикенс написао своју новелу „Цврчак на огњишту“.

И много пре Дикенса цврчкова песма постала је симбол тог домаћег огњишта. Та песма љубави намењена је ушима женке, а те се уши — можда нисте знали — налазе код ње на прстима ногама.

Цврчак је придошлица из жарких пустиња. Његови блиски сродници су скакавци

ЗООЛОШКИ КАЛЕИДОСКОП ЦВРЧАК БЕЗ ОГЊИШТА

и попац. Од њих се разликује по томе што му крилица леже на леђима плештинци, а не као кров на кући од карата. Цврчак се храни свим и свачим: једе све до чега у кухињи може да дође — од брашна до бомбона, од воћа до меса, а не окреће главу ни од ситних инсеката, као и мољак он упронаштује је вумену и памучну одећу, гризе кожу и дрво.

Пошто се у својој домовини навикао на врелину, цврчак тражи топлоту и због тога ће за свој дом најрадије изабрати кухињу или пекарну. Али, на тако топлим местима њега непрестано мори жеђ и због тога га домаћица често нађе утопљеног у суду с водом или млеком. Он воли сав што је влажно и меће се устезати да прогризе рупу у вуњеним чарапама које се еше крај ватре.

Јаја која носе женка цврчка веома су осетљива: не подносе влагу и сувоћу као ни промене температуре. Централно грејање и уписивачи за прашињу прогнали су цврчка из савременог дома. Сада он тражи топло место ван куће: на градским сметилиштима где увек има доста хране и где је чак и виши топло од распадања и трулења отпадака. Топле зимске баште и зидови димњака такође га привлаче. Цврчак ће временом престати да буде домаћи инсект, али ће увек живети у човековој близини.

Стањене гробнице

Израчунато је: сваке године у Енглеској нестаје из оптицаја 300 милиона боца за млеко. Већи део од тога остаје по шумима и шумарцима — свуда где су људи долазили на излет. Те остављене боце често постају гробнице шумских и пољских животиња. Оне, одупрући се о земљу задњим шапама, лако убу у глатки грлић боце. Али, извући се из ње много је тежа,

Животињцице улазе у боцу најчешће из љубопитства, и ли пак привучене мирисом заосталог млека. Али, то је само млопка и животињца ускоро угине од глади, хладноће и изнурености.

У једној боци обично нађе смрт једна до две животињце, али је једном неки природњак-аматер нашао у боци од пола литра 28 мртвих аверница. За 18 месеци неколицина енглеских зоолога нашли су у 850 боца, које су људи не-

размишљајући разваљали по шумима, 1800 страдалих животињцица.

Поздрав новорођенима

Животиње — домаће и дивље — с радошћу дочекују принову у свом стаду или чопору.

Око жирафе будуће мајке окупе се све остале женке из чопора и чекају да младунче угледа свет. Беспомоћну дугоногу бебу оне са сим партијом и одобравањем њуше и помажу јој да стане на ноге. За то време мужјаци па су негде у близини.

Када ружичасто слонче дође на свет, изнемогла мајка-слоница тек после десетак минута скупи толико снаге да пружи према њему своју сурлу. Али, ни тих првих десет

минута живота слонче није препуштено самом себи. Крај њега је зато време најстарија и најискуснија слоница из крда. За то време крдо пасе у близини распоређено у полукругу, као неки заштитни зид.

Афричке краве имају свој „деремонџал“ у таквим приликама. Ако се „срећни догађај“ одвија у пољу, крдо наставља мирно да пасе. Али, то је само привидна равнодушност. Кад мати успе да новорођено теле подигне ноге, то је нека врста сигнала за читаво крдо. Све краве окрећу главу у правцу телега и наједном почињу да скачу по пољу. Затим га полукружно опколе и посматрају га. Једна до две краве прићу му, ближе и лижу му длаку. Мајка-крва очигледно ужива у таквој пажњи. У потпуној тишини пролазе три-четири минута и опет као по команди, крдо се повлачи од новорођенчета и мирно наставља да пасе.

Доручак на води

Како развијате ораке? Крикалицом? Или ударате по њима чекићем? Пробајте једном да их развијате за време купања ударајући њима о камен. Тако раде морске видре које живе крај обала Калифорније када развијају тврде шкољке којима се месом хране. Видра ироники из воде заједно с каменом и шкољком. На површини воде се преврне на леђа и стави на груди камен. А затим, држећи шкољку између предњих шапа, брзим ударцем је развије ударајући њоме о камен. Ка, је отвори и поједо месо, она поново зарони, не испуштајући камен, и ускоро се појави с новом шкољком.

ЖИВОТИЊЕ КОЛЕКЦИОНАРИ

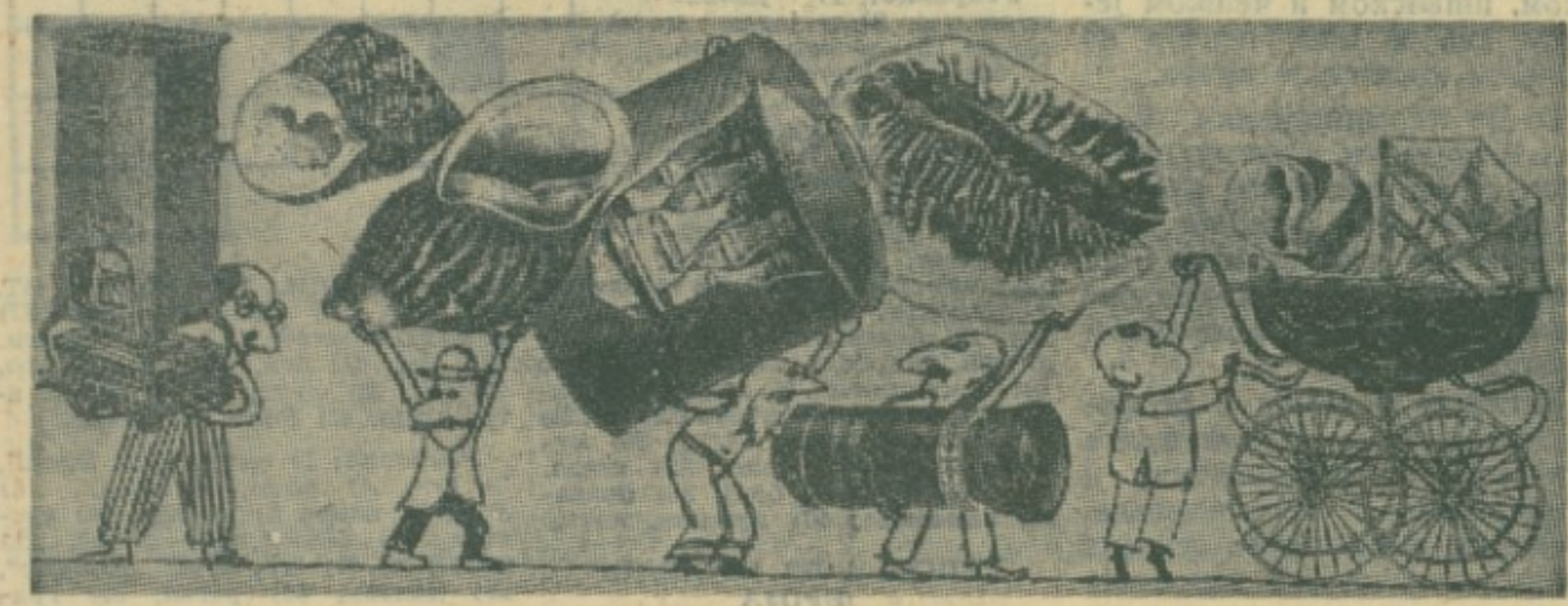
Колекционарска страст је стара колико и свет. Зна се да је древни египатски владар Тутанкамон наредно да га сахране са његовом богатом збирком штапова и прстења.

Занимљиво је да и за мање познате скупљачке страсти постоје посебни називи. Тако се скупљачи кутија за шибце називају филуменисти, етикета за сир — тиросемиофилни, а они који скупљају

прстенове од хартије за цигаре — витолфилисти.

Највише зачуђује да и неке животиње имају тај „хоби“ да скупљају разне предмете. Француски природњак Теневен који је проучавао овакве појаве, забележио је случај једног хермелина који је у својој јами недалеко од терена за голф скупно и уредно наслагао преко 200 лонти за голф! Чувари терена, који никако нису могли

да објасне тајанствене нестанке лонти, били су запрепаштени када су открили необичног крадљивца. Припадници једне врсте јужноамеричких мрмота, који живе у аргентинској пампи и преријама Патагоније, још су необичнији скупљачи: у њиховим подземним складиштима нађен је већи број часовника, чауре испалне муниције, кључеви за вађење запущача, чак и једне наочаре!

ЈАК ДОКАЗ

Из града Хија на француско-белгијској граници, дуго времена смеће је избацивано на простору које се граничи са суседним селом Бен Ахин на белгијској страни. Од заха и ројева мува основни ци села нису могли да живе. Један озлеђен мештанин послао је зато председнику општине Хија пакет са килограмом мртвих мува које је, како каже, потамакио за једно поподне.

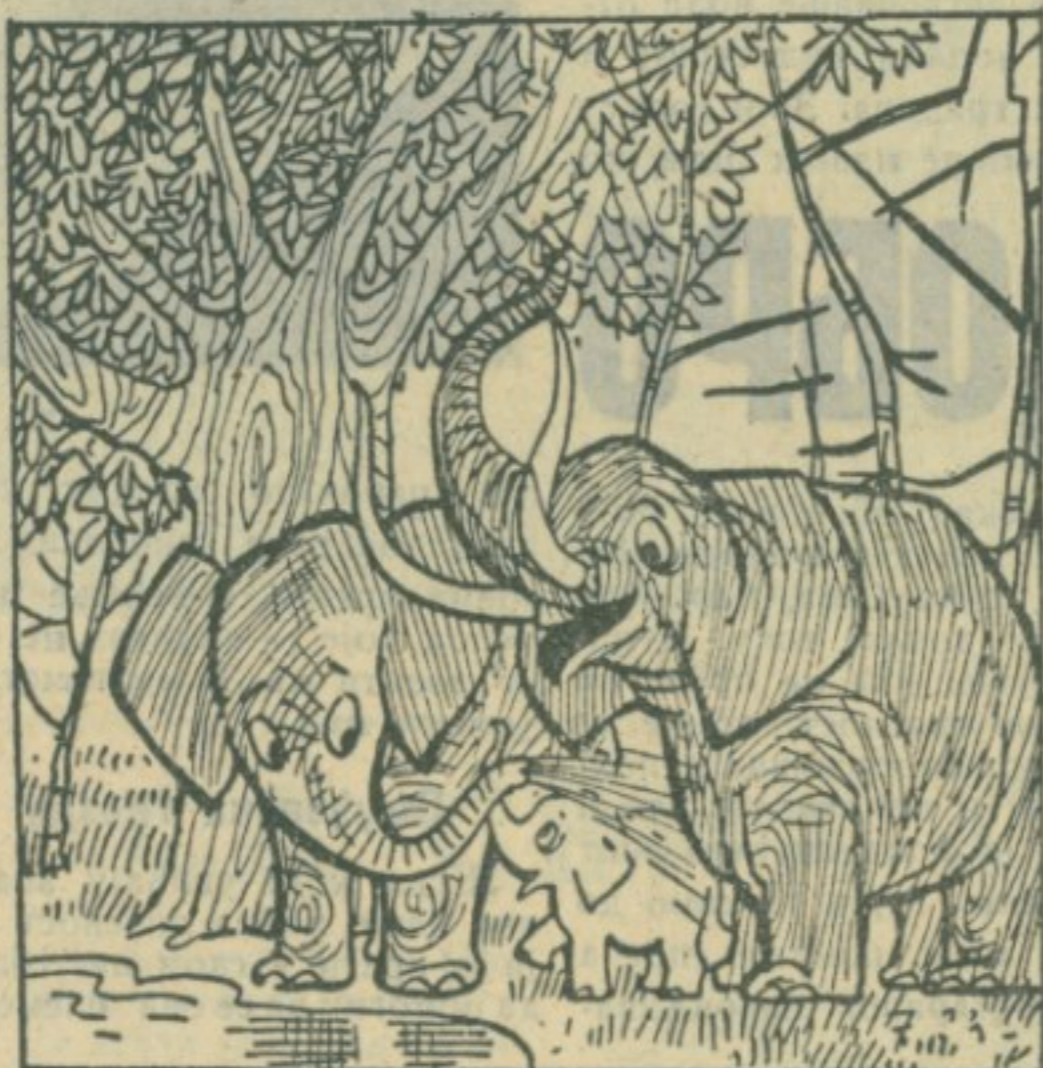
Протестна пошиљка постигла је циљ: депонија смећа била је затрпана.

РАЗНИ ОБИЧАЈИ

Некад је готово свуда у свету било уобичајено правило лепог понашања — пољубити жени руку. Данас се то задржало само понегде. Интересантно је да се овакав поштук код Папуанаца, становника Нове Гвинеје и неких острва на Пацифику сматра за — прекршај. Ако се тамо мушкарца усуди да пољупцем у руку испољи своја осећања према некој жени, бива кажњен са шест месеци затвора!

ОТВОРИ ОЧИ

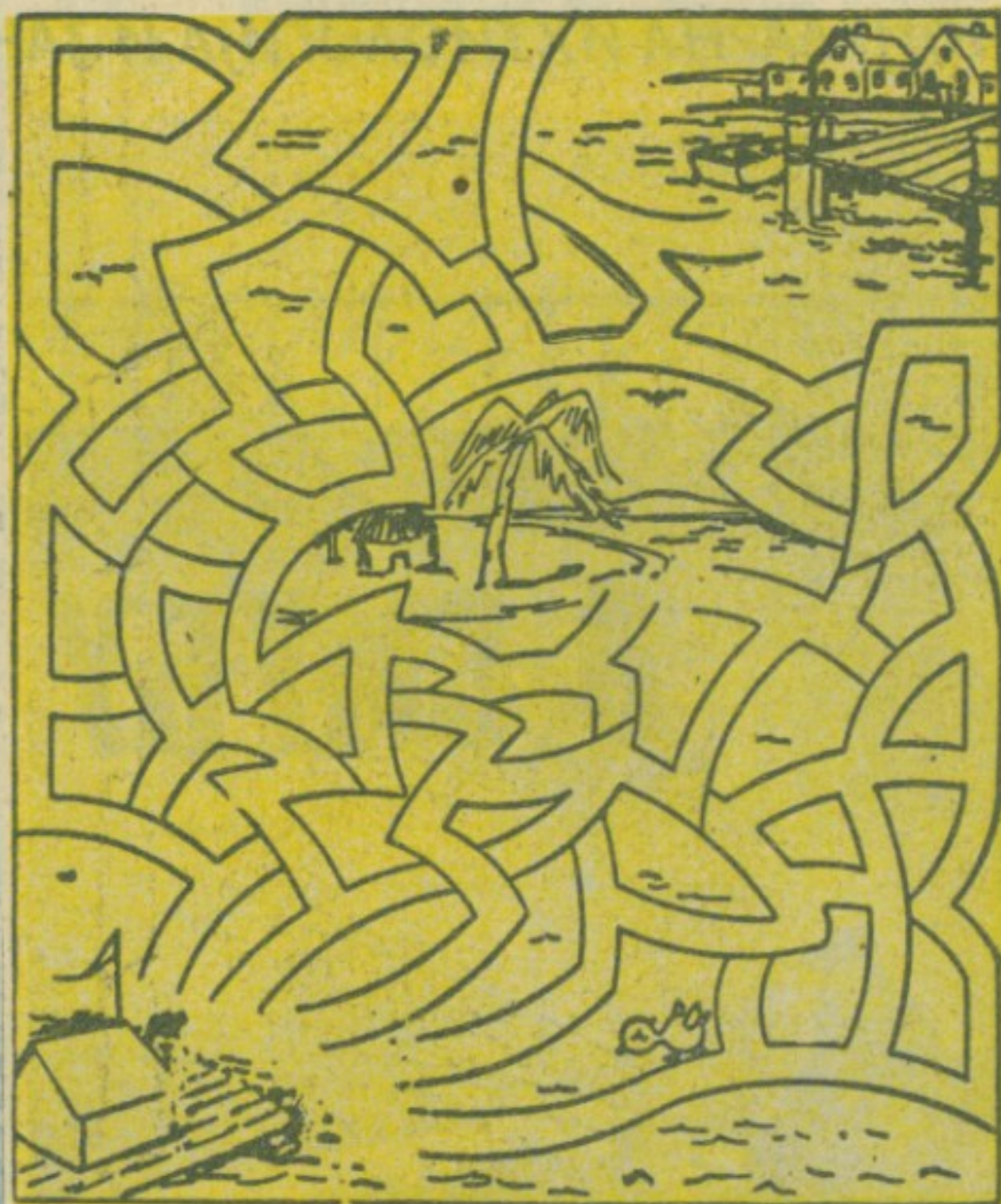
СТРПЉИВИ НАУЧНИК

Слонови су веома плашљиве, опрезне и „стидљиве“ животиње и клоне се човека. Због тога је тешко посматрати их и проучавати из близине. Нарочито су опрезни када се цела слоновска породица нађе на појилу. Док младунци гасе жеђ и весело се прскају, вођа чопора је на опрези. Па ипак, један научник је успео да се пришуња једној таквој слоновској породици, чак и да је нацрта. Наравно да је морао добро да се сакрије да га слонови не би приметили и побегли. А јесте ли га ви открили? Јер, он је још ту.

Одговор:

У овом слику уредно су приказани сви детаљи. Слонови су се сакрили у шуме и криве. Слика је направљена тако да се сви детаљи могу видети само ако се слику погледа из другог угла.

За веште морнаре

Група дечака направила је сплав и на њему се отиснула на море. Море је било мирно, водне стене и избећи морске сунце топло и мали морепловци уживали су у пловидби. Али, приближавало се вече и наши јунаци, мада су на мало острво на коме расте палма да ту напуне своје судне. Помозите им да нађу пут до острва, а затим даље пут до рибарског насеља.

МАЛИ КЛОВН

Пошто су се добро одморили, мали клоун и папагај одлучили су да наставе шетњу. Таман су кренули када је изненада из једног чвастара излетела сврака и онако у лету зграбила капу малог клоуна. Папагај је, као први пријатељ, полетео за њом. Стигао ју је и толико дуго је кљуцао својим оштрим

кљуном док није испустила капу коју је носила у кљуноу. Колико се мали клоун обрадовао! И док је с папагајем настављао шетњу чврсто је држао своју капу. Шетајући тако по шуми наишли су на једну необичну таблу. На табли су била исписана нека слова али се нису могла прочитати. „Слова је

сигурно спрала киша — рекао је папагај. — Требало би их поново исписати. Ја ове не могу да прочитам. А ти? Мали клоун је дуго гледао оштећена слова и најзад му се лице заблестало: „Прочитао сам! — ускликнуо је. — Додуше, прилично сам се намучио.“

Јесте ли и ви успели да прочитате шта пише на табли?

ОДГОВОР:

„Почетак реченице је: „Прочитао сам!“

НАЈВИШИ ЗОО ВРТ

На обали једног ледничког језера изнад Шамонија у Француској налази се највиши зоолошки врт на свету. Њега је у подножју Монблана основао један бивши алпиниста. У њему има око четрдесет различитих животиња које живе у потпуној слободи. Од јуна до септембра оне ко посету овај крај пружа се прилика да види визонка, дабра и прву припитомљену динозавра у Француској.

Астронаутички речник на седам језика

Током ове године издавачко одељење Чехословачке академије наука објавиће научни астронаутички речник.

Овај речник — „Astronautical Multilingual Dictionary“ — садржи 6 хиљада термина на енглеском, руском, немачком, француском, италијанском, шпанском и чешком језику као и 1.500 израза из области космичког права.

То је термиолошки речник и термини у њему поређани су по енглеској азбуци. У другом делу речника дати су преводи тих термина на остале језике. Трећи део речника посвећен је космичком праву.

Енглеске термине у речнику утврдиле су Међународне академије за астронаутику и Федерација астронаутике. Поједине националне секције ових организација извршиле су превод и редактуру термина.

ЧЕЖЊА ЗА ТРАВОМ

Истраживачима поларних области, по њиховим сопственим речима, највише недостаје то што не могу да одморе очи на зеленој трави и дрвећу. Кажу да се потреба за природним зеленилом претвара у праву чежњу. Због тога су чланови једне антарктичке експедиције чија је база на обали Скотове земље поручили да им, заједно са залихама хране,

донесу авионом једна сандуче с травом. Сандуче је било четвртасто са странама од по пола метра и дубоко петнаестак сантиметара. У један његов угао по лиценци су поставили малу „таблу“ на којој је било написано:

Државни парк „Скотове земље“.
Не гази траву!
Не кидај цвеће!

Без кровца над главом

Пол Пена из града Сан Антонио у Тексасу доживео је ових дана непријатно изненађење. Када је отишао да уреди кућицу коју је изнајмио на периферији града, открио је да су сва врата на њој — нестала. Отрчао је да случај пријави полицији, а

када се вратио на кућицу није било ни прозора. Поново је отишао у полицију. При повратку га је чекало још једно изненађење: са куће је нестало кров. Пена се сад не усуђује да се макне од своје куће — да му не би однели и зидове.

УКРШТЕНЕ РЕЧИ

Водоравно: 1) четинарско дрво, 4) део тениског меча, 7) познати фински композитор (Јан, 1865-1957), 10) немач, 11) старорукописни цар, 12) хемички знак за нитрог, 13) целокупни, 15) скраћеница за телевизију, 16) француски сликар (Едгар), 18) женско име, 20) неупотребљен, 21) женско име, 22) медицински радник, 25) део имана, 27) језеро у Северној Америци, 29) народно коло, 31) комедија од Мольјера, 34) слово латинице, 36) слово латинице, 37) игра на срећу, 39) староседелци Балканског полуострва, 41) име глумца Гарднер, 42) врста папагаја.

Усправно: 1) дневни извештај, 2) и један и други, 3) музичка нота, 4) име француског књижевника Мопасана, 5) ноћна птица грабљивица, 6) узорак, 7) позната француска списатељица (Жорж), 8) хватање и убијање дивљачи, 9) наша река, 13) поука, 14) савршенство, узор, 17) згодитак у фудбалу, 19) град у Француској, 23) француски филмски редитељ (Марсел), 24) познати руски баснописца, 26) град на Јадрану, 27) полупаразитска биљка, 28) предлог, 29) злато (фр.), 30) музичко-сценско дело, 32) свеза, 33) једноцифрен број, 38) познати заменица, 40) музичка нота.

РЕШЕЊЕ ИЗ ПРОШЛОГ БРОЈА

Водоравно: 1) обоа, 5) Ирак, 9) „Мртва душа“, 10) алод, 11)

1	2	3	4	5	6
7			8		9
10				11	
12		13	14		15
16	17		18	19	
20			21		
	22	23			
24	25			26	
27	28		29	30	
31		32	33		
34		35		36	
37	38		39	40	
41					42

Ерос, 12) ШИ, 13) оса, 15) ЕТ, 16) Ела, 18) Ела, 20) лив, 22) рен, 24) Толстој, 26) крв, 27) тиз, 29) Аре, 31) ага, 33) цц, 35) ето, 37) ри, 38) круг, 40) врат, 42) тракција, 43) Реал, 44) Аман.

Усправно: 1) оманка, 2) Вршић, 3) Ото, 4) Аало, 5) идеал, 6) Рур, 7) ашва, 8) костен, 14) секстет, 17) Илова, 19) арома, 21) ил, 23) еј, 24) тр, 25) „Коцкар“, 28) лампан, 30) ретал, 32) граја, 34) прте, 36) овца, 39) ура, 41) Рин.

НАПРАВИ САМ

Специјално возило за преносење аутомобила чији се „мотор“ поклопац можете и сами брзо и лако направити ако се будете придржавали наших упутстава.

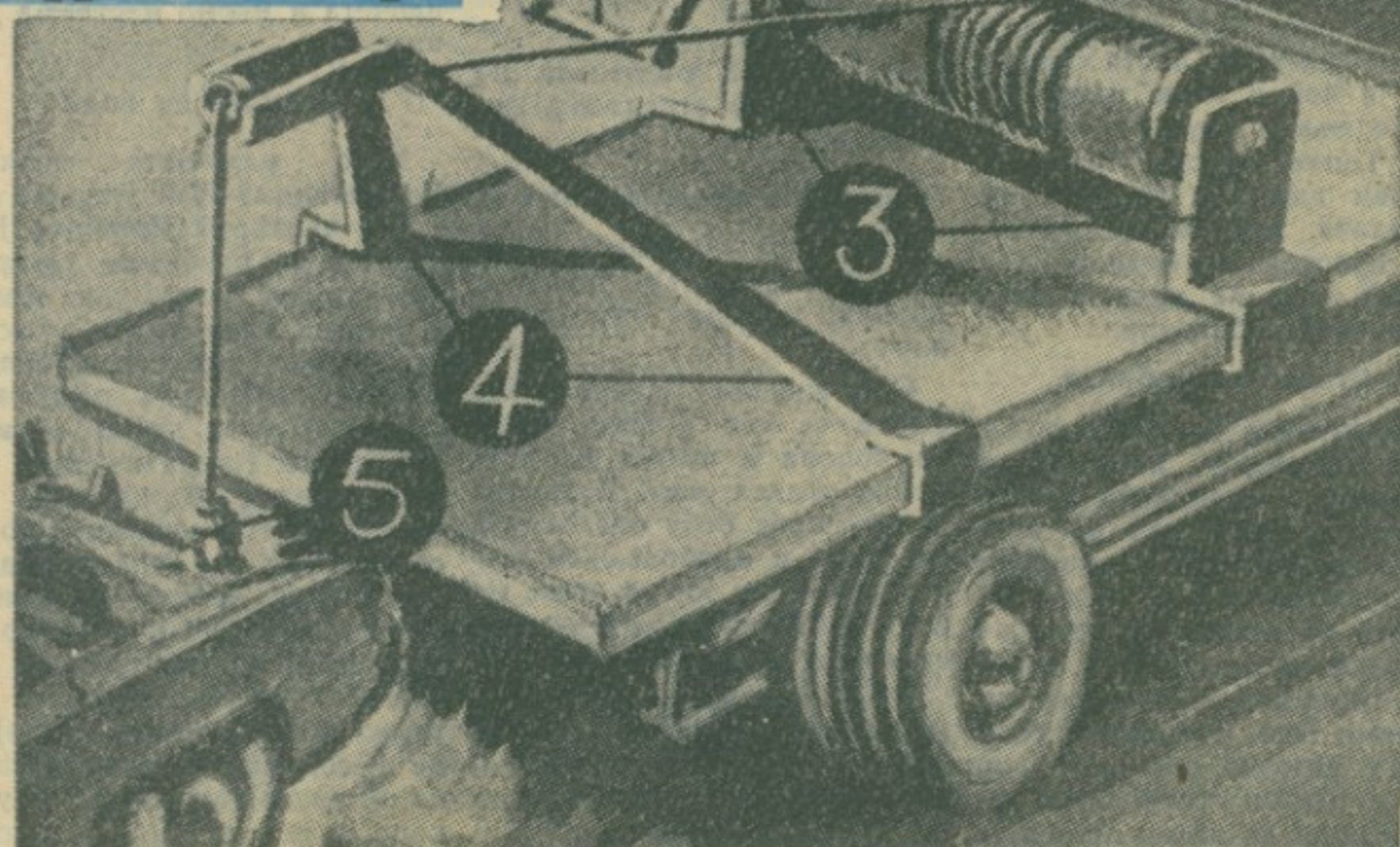
Зато је потребно да најпре међу својим или играчкама млађег брата пронађете камион сличан оном на нашој слици. Затим набавите комад лимна (пазите добро да се не посечете приликом резања и монтирајте на задњи део камиона), тању жицу или чвршћи канал, употребљену оловку од графита и једну алкину.

Начин прављења: од лимна направите четири држача у облику који видите на нашој слици под бројем 3 и 4. Као чехрк за

намативање жице (број 1) нека вам послужу парче оловке из које сте претходно извукли графит у аувукли парче жице. Један крај те увучене жице треба да заведете а други извучите и на њега монтирајте ручицу за окретање чехрка (број 2). Калем између два држача треба слободно да се креће да бисте око њега лакше обавили чвршћи канал или тању жицу, чији други крај провучите кроз алкину на држачу број 4 и заведете за задњи део аутомобила у квару (број 5). Што је канал дужи то ће аутомобил окретањем ручице више да се диже увис и тако ће „шоферу“ камиона бити лакше да га „превезе“ до најближе сервисне станице.

АУТОМОБИЛ — ДИЗАЛИЦА

У чувеној арденској бици амерички обавештајцај поручник Херберт Матсон обмануо је команду 2. немачке тенковске дивизије, спасао цео фронт и сачувао животе хиљаде савезничких војника

Кад је 16. децембра 1944. године у пет часова ујутру немачки фелдмаршал фон Рундштет изненада пробио савезнички фронт у Арденима, ситуација је била веома тешка. Преко 36 непријатељских дивизија крчило је себи пут кроз снежне масиве француских планина на којима се налазило око милион и по савезничких бораца. Непријатељ је на пао тако сновито да је у првом налету просто збрисао две савезничке дивизије, које су му се нашле на путу.

Да би ситуација била још тежа, продор је извршен у тренутку када су савезници с арденских масива евакуисали 13.000 промрзлим бораца.

Непријатељ је брзо надиграо и 19. децембра избио је на раскрсницу путева код Бурсија, северно од Бастоња. Врховна савезничка команда генерала Ајзенхауера нашла се у домету артиљеријске ватре. У рејоне где је непријатељ нападао стизале су нове савезничке дивизије и од-

мах из марша увођене у борбу. Требало је по сваку цену спречити напредовање немачке тенковске армије, која је имала за циљ да савезнике поново потисне на француску обалу.

Негде око поноћи 19. децембра једна непријатељска колона пешадије избила је на западну страну села Вердена и ту се задржала око један час. То је био батаљон немачког ловачког пука, који је рашчишћено терен и омогућио генералу Херману Фрицу Бајерлајну, команданту 2. немачке оклопне дивизије „Лер“, да уведе своје тенкове у напад. Очекивало се само наређење па да тенкови крену у напад.

Велика заблуда

Видећи немачке војнике како се групишу код села Верден и прикупљају да би опет кренули напред, обавештајцај америчког пука, поручник Херберт Матсон није могао да пропусти прилику а да не

нападне непријатеља. Пошто се налазио у првој борбеној линији, одабрао је дванаест добро наоружаних бораца и одмах пошао у напад на немачки батаљон. Борци су отворили тако жестоку ватру да су изненађени немачки војници почели да беже на све стране. У потпуној тами непријатељски официри и војници пуцали су једни на друге. Хаос је био потпун. Амерички војници су се измешали са немачким. Поручник Херберт међутим, убрзо је реаговао. Извукао је своје борце одаглед и пребацио их непријатељу за леђа неколико стотина метара даље, тако да је у ноћној гужви овај напад изгледао као маневар јаких савезничких снага.

Поручник Херберт заробио је немачког радио-телеграфисту заједно са радио-станцијом и присилио га да обавести свога командира да су јаке америчке снаге нападе њихов батаљон, што је овај и учинио. Командир је обавестио команданта батаљона, а

овај даље команданта ловачког пука. Вест је муњевитом брзином стигла до команданта корпуса и он је одмах позвао генерала Бајерлајна да размотри неочекивану ситуацију.

Док се ова лажна вест преносила, поручник Херберт је извукао своје борце из борбе без губитака док је између немачких војника митраљеска ватра и даље беснела. Они су се докивали и покушавали да се поново прикупе и среде.

У вишим савезничким штабовима у том тренутку нико није знао шта се дешава. Напад дванаесторице америчких војника са поручником Хербертом био је у овој гигантској бици таква маленкост, да га нико није ни запазио. Па ни поручник Херберт није могао да предвиди какве ће последице имати ова његова смелост и како ће је оценити немачки генерали.

Немачки тенкови се нису појављивали на овом делу фронта. Америчка падобранска дивизија, која је журила да затвори правац 2. не-

мајерлајну да са својим тенковима одмах крене северно од Вердена и нападне Бастоњ с бока.

Грешка је била катастрофална. Немци су изгубили драгоцену време, које се више није могло надокнадити. Тенкови су се с муком пробијали кроз снежне наносе и тешке планинске путеве. Када су немачки тенкови у зору стигли на раскрсницу путева код Бурсија, са намером да пробију савезнички положај и да продуже за Бастоњ, било је касно. Америчка падобранска дивизија већ је заузела положаје. У жестокој борби, која је трајала у току целог дана 20. децембра, од тенкова је остала само огорела гвожђурија. Немачка тенковска дивизија „Лер“ више није постојала.

Тек после савезничке победе у арденској бици, сазнала се истина која је толико утицала на исход ових историјских борби. Савезнички команданти никако нису могли да схвате због чега је немачка команда направила овакву катастрофалну грешку са другом тенковском ди-

12 орица против дивизије

мачкој тенковској дивизији, била је удаљена још око 50 километара. У Врховној савезничкој армији, до које Хербертов подвиг није ни стигао, са зебњом се очекивало да ли ће пре стићи падобранци или немачки тенкови.

Тенкови погрешно упућени

Ево шта се дешавало код Немаца. Командант ловачког пука чији је батаљон ове ноћи страдао у међусобним борбама, затражио је хитно од команданта дивизије да се напад тенковске дивизије на Бастоњ задржи док он не извуче своју јединицу испод америчког „удара“. Он је у не колико кратких размака обавестио команданта дивизије да се налази у немогућем положају.

Схвативши сву тежину ситуације и могућност да изгуби дивизију, командант корпуса је наредио генералу Ба-

визијом. Да је ова дивизија извршила удар код Бурсија и кренула према Бастоњу пре него што су амерички падобранци овде стигли, арденска битка би добила сасвим други обрт. Немци не би били тако рано одсечени са линије реке Мезе, а савезници би сигурно имали много више жртава.

Поручник Херберт Матсон испрчао је касније цео ток догађаја. Заплењена немачка ратна документа и изјаве заробљених официра потврдило су Хербертове вјеште за брзо сламање немачких дивизија у Арденима. Што се тиче „страшних борби“ код села Верден немачки војници изјавили су да се радило о нападу целе америчке дивизије. Међутим, сем поручника Херберта и његових дванаест бораца, нико те ноћи на раскрсници код Бурсија није ни метка опалио.

ОВУ ВИСТУ ВЕЛИКОГ ФРАНЦУСКОГ ПИСЦА ГИСТАВА ФЛОБЕРА ИЗРАДИО ЈЕ ВАЈАР КЛЕСИНГЕР

ПОВОДОМ ПРАЗНИКА „ДАН МАЈКИ“, КОЈИ СЕ У НЕКИМ ЗЕМЉАМА ПРОСЛАВЉА СВАКЕ ГОДИНЕ, У ФРАНЦУСКОЈ ЈЕ ИЗДАТА ЗБИРКА ПИСАМА КОЈЕ СУ ПОЈЕДИНИ СЛАВНИ ЉУДИ ПИСАЛИ СВОЈИМ МАЈКАМА. ИЗ ТЕ КЊИГЕ, КОЈУ ЈЕ САКУПИО И ОБРАДИО МАРСЕЛ ОКЛЕР, ДОНОСИМО ПИСМО КОЈЕ ЈЕ ФРАНЦУСКИ ПИСАЦ ГИСТАВ ФЛОБЕР УПУТИО СВОЈОЈ МАЈЦИ СА ПУТА ПО ГРЧКОЈ.

ПИСМО МАЈЦИ

Ево нас на крају нашег пута, драга стара мајко; за четири дана полазимо за Бриндизи где ћемо опет постати обични туристи. Свршено је са нашим правим путовањем. Патрас није пријатно место. Крчма у којој смо одсели (друге, које, кажу, нису ништа боље, пуне су) је ужасна. Кад смо прошли четвртка стигли овамо у десет часова, једва смо имали шта да поједемо, а Франсоа, наш тумач, исцрпљен од умора легао је на степенце на којима би се свакако смр-

зао да га нисам покрио мојим капутом. Али, и поред тога што је путовање по Пелопонезу ове године било напорно, осећамо се добро.

Према томе, много вољена мајко, видећемо се крајем идућег месеца. Зато ћемо одсад бројати не више месеце, већ недеље и дане. Бојим се, драга мајко, да на путу не озебеш. Веруј у моје искуство и не уздај се у то што путујеш у топлије крајеве. Учини ми задовољство, најлепше те молим, и дај да ти се

сашнију појасеви од фланела, понеси врећицу за ноге, иначе ћеш се свакако смрзнати у дилижанси од Париза до Марсеја. Понеси такође и топлу одећу, муф и крзнени ортач. Помисли само да на пароброду нема ватре и да је крајем марта још свежа. Веруј ми, добра моја стара мајко, да не претерујем. Послушај ме и сачуваћеш на путу здравље.

Иначе ми се налазимо у јадном стању. Чарапе и кошуље су нам у дрочицима, а чизме

у закрпама. Овако необријан и са дугом брадом плашим ове Пелопонезане који вероватно мисле да сам неки паша или бандит. Само, ти се немој ништа бринути, у Напуљу ћу се ошишати и обријати и кад ме будеш видела бићу уредан као и пре.

Пишеш ми о томе како се брзо заборављају они који су одсутни. Веруј ми да ме то уопште не чуди. Па то је бар својствено свим бићима. Баналност живота се и састоји у томе да се од туге побегне. Заклетве, сузе и очајање личе на прегршт песка у чове чијој шасти, од којег кад се шака отвори не остане ништа. Сем тога не досадно је играти увек исту улогу, заиорно је осећати увек једно исто. Човеку су потребне промене, разоноде. А ту и јесте највеће зло. Срце као и стомак не воли једноличну храну. За то и јесте тужно кад се из тих разлога кидају стара пријатељства. И онда се са уздахом каже да пријатељство не разуме више ваш језик. Шта мислите колико има провалија од једног до другог човека, од једне до друге жене и од једног до другог срца! У поређењу са тим раздаљина од једног до другог континента и није нека раздаљина.

Патрас, 9. фебруара 1851. год.
Гистав Флобер

Јесте ли већ чули

га...

... прву аутобиографију која има књижевну вредност написао је италијански вајар и елтар Бенвенуто Челлини (1500—1571).

... коњ увек дише кроз ноздрве, никад на уста.

... Статистичари тврде да близанци живе нешто краће од осталих људи.

... у једном стокхолмском музеју чувају се најстарије сачуване на свету. Стручњаци сматрају да оне потичу од пре 4.000 година.

... банана је 40 пута хранљивија од кромпира.

... на старогрчким олимпијадама нису одржавана такмичења у пливању. Спортско пливање појавило се тек у новом веку.

... одрасли нојеве тешки су око сто килограма.

... у Холандији на сваког становника дођу просечно две краве.

МИШЈА ТАШТИНА

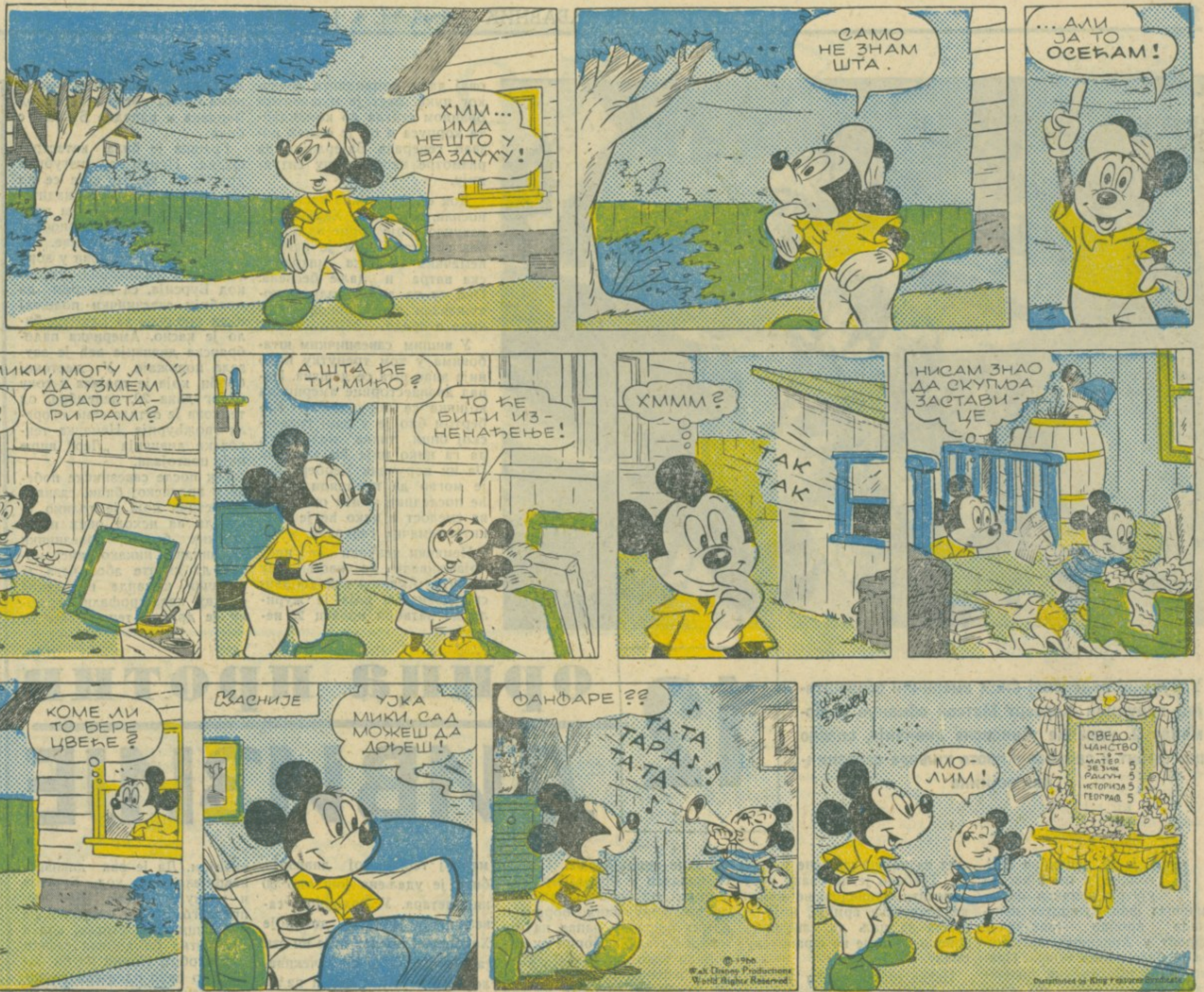
Миш је веома ташта животињца и ту своју особину јасно ће испољити — само ако се нађе пред огледалом. Стручњаци тврде да се мишеви у правом

смислу речи обрадују кад у огледалу угледају свој лик. Њишу се лево-десно, поскакују, усправљају се на задње шапце и најзад почињу да играју.

WALT
DISNEY

МИКИ

✈ ЦОНИ ХАЗАРД ✈ ФРЕНК РОБИН

